

ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
MENŲ FAKULTETAS
DAILĖS KATEDRA

IRENA KURKLIETIENĖ

Dailės magistrantūros (specializacija – tapyba) studentė

GAMTOS IR ŽMOGAUS SANTYKIS

MAGISTRO DARBAS

Darbo vadovas: Doc. Vidmantas Zarėka
Recenzentas: Doc. Irena Ambraziienė

Šiauliai 2013

ŠIAULIAI UNIVERSITY
FACULTY OF ARTS
DEPARTMENT OF FINE ARTS

IRENA KURKLIETIENĖ

Student of Master's Degree in Arts (specialization – painting)

THE RELATIONSHIP BETWEEN HUMAN AND NATURE

MASTER THESIS

Supervisor:
Doc. Vidmantas Zarėka
Reviewer:
Doc. Irena Ambraziėnė

Šiauliai 2013

TURINYS

SANTRAUKA.....	4
SUMMARY.....	5
ĮVADAS.....	6
1. GAMTOS IR ŽMOGAUS SANTYKIS.....	8
1. 1. Technologijų įtaka vaikų vystymuisi.....	10
1. 2. Gamta ir žmogaus kultūra.....	12
1. 3. Gamta ir menas.....	13
1. 4. Gamta – grožio šaltinis.....	14
1. 5. Gamta kino kūrėjų akimis.....	16
1. 6. Menas atkreipiantis dėmesį į gamtos problemas. Žemės menas.....	17
2. TYRIMAS NAGRINĖJANTIS ŽMONIŲ POŽIŪRĮ Į GAMTOS PROBLEMAS.....	24
2.1. Tyrimo metodika.....	24
2.2. Tyrimo rezultatų analizė.....	25
3. KŪRINIAI DARANTYS ĮTAKĄ KŪRYBAI.....	31
4. KŪRYBINIŲ DARBŲ ANALIZĖ.....	39
4.1. Idėjų paieška.....	39
4.2. Kolekcijos „ Gamtos ir žmogaus santykis“ realizavimas.....	49
IŠVADOS.....	55
LITERATŪRA.....	56
PRIEDAI.....	57

SANTRAUKA

Darbo „Gamtos ir žmogaus santykis“ teorinėje dalyje nagrinėjamos gamtos ir žmogaus santykio problemos šiandieniniame gyvenime. Apžvelgiama modernėjančio pasaulio įtaka gamtai, ekologijai, vaikų vystymuisi. Nagrinėjant temą, remtasi žinomų filosofų, svarstančių, dabar ypač aktualias, žmogaus ir gamtos santykio problemas, ugdant ekologinę visuomenės kultūrą.

Darbe taip pat apžvelgiamas menininkų požiūris į gamtos problemas, nagrinėjama įvairių meno šakų, kaip pvz.: kino, žemės meno kūrinių reikšmė ugdant žmonių požiūrį į gamtą ir ekologiją.

Kūrybiniame procese buvo atliktas tyrimas, nagrinėjantis visuomenės požiūrį į gamtos ir žmogaus santykį, domėtasi kuo žmonės prisideda prie gamtos išsaugojimo, kokią įtaką menas daro jų supratimui apie ekologijos problemas.

Kuriant kolekciją remtasi impresionistų, postimpresionistų, taip pat XX – XXI a. Lietuvos ir užsienio tapytojų kūryba. Kolekciją sudaro aštuoni paveikslai, sukurti emociniu ir psichologiniu pagrindu, tai jausmo - veiksmo tapyba. Pagrindinė išraiškos priemonė- spalva, potėpis, šviesotamsa, pastozinės tapybos plastika.

Pagrindinė kolekcijos idėja - pasufleruoti žmonėms apie tai, jog žmogus yra gamtos dalis, kad žiūrovas - žmogus pajautų gamtos svarbą jam ir jo aplinkai. Paveikslais siekiama sužadinti jausmą žiūrinčiam į juos. Tai ir yra gamtos ir žmogaus santykis šią minutę čia ir dabar. Paveiksluose vyrauja abstraktūs gamtos vaizdai su realizmo užuomina, kuriuos žiūrovas gali interpretuoti savaip, vaizduojami gamtos refleksai, kuriuos galima išvelgti stebint gamtą, kai fokusuoja šviesa ir šešėlis, oro virpėjimas, kai visa tai sudaro tam tikrą iliuziją, atskleidžiančią gamtos galią, sąsajas su žmogumi.

SUMMARY

The theoretical part of the thesis „Relationship between Human and nature“ analyzes the problems of the relationship between the two objects in present days taking into account of the influence of modern life on nature, ecology and children's growth. The analysis is based on the famous philosophers' theories about the problems occurring in the relationships between the human being and nature while educating society's ecological culture.

The artists' attitude to the occurring problems is analyzed involving various branches of art e.g. cinema. The importance of the Earth art work while educating humans' view to the nature and ecology is also stated.

During the creative process the analysis that explores public opinion about the relationship between nature and human being was done and there was concern about persons' contribution to nature preservation and the art influence to the cognition of ecological problems.

Creating the collection the works of Impressionism, Postimpressionism, as well as, XX – XXI century Lithuanian and foreign painters were taken as the basis. The collection includes eight pictures that were created as the cause of emotions and psychology. It is the painting of sense and action. The main means of expression are colour, dab, light and dark and plastics of impasto painting.

The main idea of the collection is to prompt people to feel the importance of nature to a person and surrounding because the human is part of it. Paintings should excite the feelings of the viewer. This is the relationship between nature and human being here and now. Abstract nature scenery with the hint or realism that the viewer can interpret is dominating in the pictures. Representation of the natural reflexes which can be seen by observing nature focusing light and shadow or air fibrillation. This is how a certain illusion revealing the power of nature and relationship with human being is formed.

ĮVADAS

„Gamta – tai aš“ – sakė M. Prišvinas, norėdamas pabrėžti mūsų ir gamtos giminystę, artumą. Jausdamasis esąs gamtos dalimi, beje, tobuliausia jos dalis, žmogus pažįsta ir save, savąjį „aš“. Gamtos jausmas taip pat yra ir asmenybės saviraiškos forma, poelgių, pojūčių ir išgyvenimų įvertinimo būdas. Kaip tik todėl, bendraudami su gamta, mes ugdome ir laviname savo estetinį jausmą.

„Žmogaus kaip gyvos būtybės, prigimtis, jo organizmo ritmai nesiderina su nuolat spartėjančiu gyvenimo ekspresu. Nėgana to, techninės priemonės pradėjo išstumti tiesioginį žmonių bendravimą, fizinį judėjimą. Tai savo ruožtu subrandino negatyvių vaisių kraitę: išaugo žmonių susvetimėjimas, patys žmonės techniškėja, skurdesnis darosi jų emocijų bei jausmų pasaulis. Tačiau tai dar ne viskas: žmonės virsta manipuliavimo objektais, neribotai kurstomi jų polinkiai vartoti, o ne kurti. Apibendrintai kalbant, vienpusiškų laimėjimų eroje žmogus tarsi praranda save. Pasaulyje ima viešpatauti technika, mašinų ir mechanizmų sistema. Yra šio proceso dar kita blogybė: techninės sistemos, dirbtinė aplinka išstumia natūralią aplinką, ją deformuoja, naikina. Mokslo ir technikos sukurtas pasaulis vis mažiau susiderina su gamtiniu pasauliu.“ Č. Kalenda (2007. „Ekologinė etika“ 8 psl.)

Tačiau plečiantis šiems veiksniams, tuo pačiu atsiranda žmonių, kuriems rūpi gamtos problemos išlikimo klausimai, ekologija, klimato atšilimas ir kt. Problemų gausėjimas skatina kurtis organizacijoms, kovojančioms prieš šias problemas. Šiuo metu vyksta įvairūs gamtos ir žmogaus kovos ir tapatumo reiškiniai.

Gamtos problemomis rūpinasi ne tik ekologai, gamtosaugininkai, bet ir menininkai, kurie gamtos grožį, jos išsaugojimo idėjas vizualizuoja savo kūrinuose taip bandydami atkreipti visuomenės dėmesį.

Problema: Šiuolaikinis gyvenimo būdas tolina žmogų nuo gamtos, žmogus praranda tapatumo jausmą su gamta, taip kenkdamas ne tik gamtai bet ir pats sau.

Darbo objektas: Žmogaus ir gamtos santykis.

Darbo tikslas: Išnagrinėjus gamtos ir žmogaus santykį socialiniais ir meniniais aspektais, sukurti aštuonių darbų kolekciją.

Uždaviniai:

- Apžvelgti literatūrą, nagrinėjančią gamtos problemas socialiniais ir psichologiniais aspektais,
- Išnagrinėti gamtos problemų vizualizaciją mene,

- Atlikti tyrimą, nagrinėjanti šiandieninio žmogaus požiūrį į gamtą.
- Sukurti kolekciją atspindinčia nagrinėtą temą, atskleisti pasirinktą koncepciją.

Teorinis ir praktinis darbo reikšmingumas: Žmogus šiandiena gyvena modernių technologijų erdvėje, dėl ko neišvengiamai yra įtrauktas į besaikį vartojimą. Daugelis nesusimąsto apie tai, kad visa tai gali baigtis tragiškai ne tik fiziniu požiūriu, bet ir dvasiniu. Žmogus tampa tos modernios erdvės neatsiejama dalimi, nepastebimai tolsta nuo gamtos, nuo savojo aš. Juk žmogus yra gamtos dalis.

Tapybos darbuose atskleidžiamos gamtos ir žmogaus sąsajos. Darbuose vaizduojami gamtos refleksai, kuriuos galime įžvelgti stebint gamtą, kai fokusuoja šviesa ir šešėlis, oro virpėjimas, kai visa tai sudaro tam tikrą iliuziją, atskleidžiančią gamtos galią, sąsajas su žmogumi. Tapybos darbais siekiama, kad žiūrovas pajautų ramybę ir taiką su gamta.

1. GAMTOS IR ŽMOGAUS SANTYKIS

Prieš kelis šimtus metų, kai dar pramonė nebuvo tokia svarbi mūsų gyvenimo dalis, žmogus gyveno visiškoje harmonijoje su gamta. Šiandien santykiai tarp žmogaus ir gamtos yra pasikeitę. Aplinkiniai daiktai buvo suvokiami kaip kažkas nežemiško, žmogų supanti gamta buvo laikoma šventa, o medžiai, akmenys, kalnai, upės, ežerai – gamtoje veikiančios dieviškosios galios, nuo kurių priklauso žmogaus butis. Gamtoje žmogus rasdavo nusiramimą, dvasinį džiaugsmą, atgaivą sielai. Dabar žmogus nebeverbia gamtos, o juk neseniai buvo jos neatsiejama dalis, nuo jos visiškai priklausė, joje gyveno, mylėjo. Ji buvo naudinga tiek materialine, tiek dvasine prasme.

Gamta žinoma kaip įkvėpimo šaltinis poetams, dailininkams ir įvairaus meno kūrėjams, kurie savo kūrinuose bandė ir bando atskleisti jos paslaptis, parodo kokia svarbi šiame sudėtingame ir šaltame pasaulyje yra gamta. Kaip nuostabiai gamta aprašoma K. Donelaičio “Metuose”, A. Baranausko “Anykščių šilvelyje”. Šiuose kūrinuose žmogus gamtai tapatus. O štai B. Radzevičiaus apsakyme “Šiąnakt bus šalna” teigiama: „Žmogaus ir gamtos santykiai yra pamatinė daugelio kultūrologinių mokslų problema, kuri gali būti gvildenama įvairiais požiūriais. Ji tiesiogiai siejasi su civilizacijos istorijos problema, kadangi tam tikrame pasaulio raidos tarpsnyje virš gamtos išskyla nauja socialinė struktūra - visuomenė. “ Visuomenės žmonėse susilieja gamtiniai ir socialiniai pradai. Pirmiausia gamta yra žmogaus veiklos būdas, o kita vertus - ir materialus arba dvasinis šios veiklos produktas. Kultūros atsiradimas yra gamtos ribų ir galimybių išplėtimo aktas, sukūrimas to, kas išskyla virš natūralios gamtos.

Žmogaus, kaip socialinės esybės, atsiradimas iš esmės pakeitė gamtos procesų raidą. Siekdamas įsitvirtinti gamtoje žmogus įsijungė į vientisą sistemą, besirutuliojančią pagal bendrus evoliucijos dėsnius. Tai, kad žmogus užima ypatingą vietą gamtoje, lemia nuolatinį kultūros ir gamtos santykių aktualumą

Tūkstantmečius trunkanti žmonijos raida – tai skirtingų noro lygių vystymasis ir realizacija. Būtent norai ir būdai, kaip juos išpildyti suradimas, technologiniai procesai, sudaro civilizacijos vystymąsį. Žmogaus sukurti technologiniai pasiekimai ir gamtos išteklių besaikis naudojimas pradeda kenkti gamtai ir jos egzistavimui. Gamyklos ir automobiliai į atmosferą kiekvienais metais išmeta tūkstančius tonų dulkių ir teršalų. Seniausi miškai tokie, kaip Amazonės džiunglės išstovėję ilgus šimtmečius, dėl žmogaus poreikių ir aplaidumo, dingsta nuo žemės paviršiaus. Kasmet tonos chemikalų, teršalų, šiukšlių ir netgi naftos išpilama į vandens telkinius. Žmogus iš gamtos vis daugiau reikalauja, be gailesčio eikvoja jos išteklius. Kaip viso to pasekmė vis mažėja mūsų planetą saugantis ozono sluoksnis, žemei gresia globalinis atšilimas, žmonės miestuose kenčia nuo smogo, žūsta gyvūnai, vis daugiau augalų ir gyvūnų įrašoma į raudonąją knygą. Žmogus vis daugiau

išranda technologinių išradimų, lengvinančių savo gyvenimą, tačiau tuo pačiu kenkia gamtai, kuri praktiškai yra visų namai. „Mokslo ir technikos revoliucija esmingai pakeitė žmogaus santykį su gamta ir sukėlė ne tik pozityvių, bet ir didelių negatyvių ekologinių padarinių. Mokslo ir technikos pagalba sukurtas pasaulis vis mažiau susiderina su gamtiniu pasauliu.“ Č. Kalenda (2007. „Ekologinė etika“ 79 psl.).

Pastaraisiais metais tarp daugybės žmonijos atradimų yra vienas bene žymiausias – tai atrasta pati Žemė. Mokslinė techninė revoliucija, didžiulis industrinės gamybos plėtojimas ir apskritai visa žmogaus veikla tarsi milžiniškos geologinės jėgos keičia mūsų planetos veidą. Paaiškėjo, kad gamtos turtai nėra šaltinis, iš kurio galima semti be galo. Miškai, vandenynai ir kalnai, šiaurės ledkalniai ir karštos dykumos, kaip ir visa, kas gyva, yra glaudžiai tarpusavyje susiję ir reikalauja protingo bei apdairaus elgesio. Pasak Č. Kalendos (2007. „Ekologinė etika“ 137psl.): „Atsakomybė mobilizuoja kūrybines žmogaus jėgas, konsoliduoja ir integruoja visuomenę. Tik atsakingai veikdamas individas vaisingai įsijungia į būties visumą, įneša į pasaulį vilties ir gėrio.“ Atėjo žmogaus istorijos laikotarpis, kai savo veiklą jis turi derinti su gamtos galimybėmis. Žinomas prancūzų okeanologas yra pasakęs: „Kadaise gamta gąsdino žmogų, o šiandien žmogus gąsdina gamtą“. Ir iš tikrųjų, dabar mes turime begalę ekologinių problemų.

„Gamta davė žmogui į rankas ginklą – intelekto moralinę jėgą, bet jis gali tą ginklą panaudoti ir piktam, todėl žmogus be dorovinių principų kartu tampa brutaliausia laukine būtybe, valdoma žemų lytinių bei skonio instinktų“. (Aristotelis, Išminties simfonija., 1990).

Šiuo metu žmogaus santykis su gamta yra gana dviprasmiškas, jis gyvena gamtoje, naudojami jos turtais, palaiko savo gyvybę, bet tuo pačiu kenkia jai. Gamta savo stichijomis perspėja žmogų. Taip vyksta nuolatinė kova lyg užburtas ratas. Kyla išlikimo klausimas, arba grįžimas prie susitapatinimo su gamta. Pav. F. W. J. Schellingui rūpėjo ne gamtos užkariavimas ir techninis išprievartavimas, bet harmoninga žmogaus ir gamtos pusiausvyra. Kai žmogaus siela nepraranda gamtiškumo, o gamta pulsuoja sielos ritmu. Jis pasaulį traktuoja dvejopai, kaip gamtą ir dvasią: gamta – matoma dvasia, o dvasia – nematoma gamta; gamta – realybė, o dvasia – idealybė“ (Šliogeris A. 1985, Žmogaus pasaulis ir egzistencinis mąstymas, Šliogeris A. 2006m. Būtis ir pasaulis).

Viena iš aktualiausių problemų pasaulyje šiuo metu yra gamtos ir gamtinės aplinkos apsauga. Surinkus vien tik faktus iš įvairių, spaudoje pasirodančių informacijos apie gamtos taršą eilučių, susidarytų storiausi tomiai. Juose surastume duomenų apie naftos plėvele apsitraukusius didžiulius vandenynų plotus, užterštas upes ir ežerus, kur nyksta ne tik gyvūnijos pasaulis, bet ir pavojinga maudytis žmonėms. Dėl chemijos pramonės atliekų atsirado naujų baisių ligų. Tokiuose didmiesčiuose kaip Londonas, kurių gatvėse tvyro smogas ir automobilių išmetamų dujų kvapas, žmonėms dažnai išsivysto įvairios kvėpavimo takų ligos bei plaučių vėžys. Šių reiškinių

kompleksas vadinamas ekologine krize. Daugelis šalių deda pastangas ir skiria nemažai lėšų, kad įveiktų ekologines krizes. Kuria įvairias prevencines programas. Šių programų yra įvairių formų, tačiau viena jų yra labiausiai paplitusi - gamtos paminklų, nacionalinių bei regioninių parkų steigimas. Vyriausybės siekia kuo labiau išlaikyti krašto unikalumą, todėl ir steigia saugomus objektus, parkus ir t.t.. Žmonės matydami natūralų gamtos grožį pradeda mąstyti apie mūsų veiksmus, žlugdančius gamtos grožį.

Siekiant geresnės gyvenimo kokybės dabar ir ateityje, ekonomikos, socialinės raidos ir aplinkai buvo sukurta darnaus vystymosi sistema. Ekonomikos, socialinės raidos ir aplinkos apsaugos tikslai yra derinami ir papildo vienas kitą

Darnaus vystymosi sąvoka pirma kartą buvo įvardinta 1987 m. Pasaulio aplinkos ir plėtros komisijos ataskaitoje „Mūsų bendra ateitis“. „Darnus vystymasis – tai plėtra, tenkinanti žmonijos reikmes dabar, neapribojant galimybių ateities kartoms. Atskirų darnaus vystymosi siekių būta visoje žmonijos civilizacijos eigoje, siekiant harmonijos, kaip prasmingo ir kilnaus tikslo. tačiau dabartinei darnaus vystymosi sampratai yra dar tik trys dešimtmečiai. Būtinumą pabandyti globalų darnų visuomenės vystymąsi lėmė antroje praėjusio amžiaus pusėje vykęs ypač spartus gyventojų skaičiaus augimas, jų poreikių apimčių, kurių tenkinimui reikalinga vis daugiau aplinkos išteklių, didėjimas, gamtos taršos problemos. (Darnaus vystymosi (DV) ir darnaus vystymosi švietimo (DVŠ) dokumentai. 2009)

Taigi, gamtos ateitis priklauso nuo mūsų pačių poelgių ir veiksmų. Kuo daugiau žmonių dalyvaus gamtos apsaugos akcijose, žaliųjų judėjimuose, surinks upelių pakrantėje paliktas šiukšles ir t.t. tuo sveikesnė bus mūsų aplinka ir mes patys. Kaip teigia Č. Kalenda („Ekologinė etika“ 2007. 138 psl.) : „ Poelgis – tai veiksmas, atliekamas kaip dorovinio apsisprendimo aktas. Per poelgį asmenybė atskleidžia savo santykį su Kitu. Tas Kitas šiuo atveju yra GAMTA.

1. 1. Naujų technologijų įtaka vaikų vystymuisi

Šiais modernėjimo laikais atsirandant vis naujoms informacinėms technologijoms, įvairiai technikai ir įvairiems aparatams, kaip antai ipodai, išmanieji telefonai, kompiuteriniai žaidimai, vaikai vis labiau tolsta nuo realaus pasaulio, vis labiau įsiskverbdami į virtualų gyvenimą jie praranda santykį su gamta. Kai kurie vaikai negali pasakyti kaip atrodo drugelis, laumžirgis ar sraigė. Tai veda į didžiulį atotrūkį nuo gamtos, tie vaikai gali prarasti poreikį gerbti ir saugoti gamtą, saugoti ją ateities kartoms.

Neoficialūs specialistų duomenys yra parodę, jog 10% kompiuterio ar interneto vartotojų jau yra visiškai priklausomi. Šiandien jau nebeįsivaizduojame savo gyvenimo be kompiuterio. Jis didžiausias mūsų pagalbininkas darbe, mokykloje, namie ar pramogaujant. Visi labai daug kalba apie jo privalumus ir sako, kad jis geriausias mūsų draugas, bet apie minusus kalbama dar nepakankamai. Galima teigti, kad dėl šios priežasties žmonės vis daugiau laiko leidžia prie kompiuterio ar interneto, net neįsąsdami didėjančios priklausomybės nuo jo. Dabar priklausomi yra vienas iš dešimties internautų ir žaidimų mėgėjų. Ir priklausomų žmonių skaičius vis auga. Dauguma jų nesuvokia, kad asmeniniame gyvenime turi problemų, susijusių su šia priklausomybe. Kadangi priklausomumo nuo kompiuterio problema visame pasaulyje vis didėja, ja susidomėjo psichologai. Jau surinkta nemažai duomenų apie šią problemą. Yra teigiama, kad didžiausią pacientų, kompiuterio aukų, dalį sudaro 14-17 metų paaugliai, daugiausiai berniukai. Tačiau „TNS gallup“ duomenys parodė, kad aktyviais internautais tampa vaikai jau nuo 7 iki 10 metų (30 % vaikų). Ši skaičių sparčiai vežasi ikimokyklinio amžiaus vaikai. Remiantis tyrimų duomenimis, 19 iš šimto ikimokyklinio amžiaus vaikų jau suranda dominančios informacijos internete. Taigi galima teigti, kad tėvai turėtų daugiau kontroliuoti vaiko praleidžiamą laiką prie kompiuterio. Dažniausiai tėvai skundžiasi, kad vaikas pasidarė nesukalbamas, išsiblaškęs, dirglus, jam būnant ne prie kompiuterio pasireiškia pykčio atvejai. Perdaug neaiškindami problemos esmės, tėvai neretai visus šiuos simptomus klaidingai priskiria paauglystei. Tačiau išryškėja ir sveikatos sutrikimo požymių: blogas miegas, apetito praradimas, vis dažniau žmogus neturi laiko pavalgyti, nenori valgyti, pasikeitęs skonis, atsiranda veido išblyškimas, svorio pokyčiai. Keičiasi ir įgūdžiai: anksčiau buvęs labai pareigingas, darbštus, nuoseklus mokinys, ima praleidinėti pamokas, blogiau mokytis, vis dažniau su draugais bendrauja internetu, vengia susitikimų, mažiau domisi realia tikrove, arba visai nebemoka gyventi realybėje, bijo išeiti į lauką.

Psichiatrai perspėja, jog išryškėjus priklausomybės ligos požymiams, reikia prašyti medikų pagalbos. Priešingu atveju, laukia liūdna ateitis, kuri gali baigtis net savižudybe, staigia mirtimi, negrįžtamais psichikos sutrikimais.

Moksliniais tyrimais įrodyta, jog vaiko pomėgis dirbti kompiuteriu iki 10 metų, gali pristabdyti jo protinį ir fizinį vystymąsi, nutraukti domėjimąsi įprastais vaikiškais žaidimais ir bendravimą su bendraamžiais. Vaikai auga kompiuterių svetainėse nepažindami savo tėvų, o tėvai vaikų, auga negirdėdami pasakų ir nesuvokdami šeimos prasmės. Paaugliai žudo savo bendraamžius, tikėdami, jog jiems dar liko 8 gyvybės, o gal tikėdami, kad tuoj pereis kitos valstybės sieną ir liks nenubausti, arba pereis į kitą gyvenimą.

Pasak psichiatrės V. Andrejauskienės, ne tėvai yra kalčiausi dėl atsiradusios problemos. „Kalti jie bus tada, kai neatkreips reikiamo dėmesio į atsiradusius iki tol vaikui nebūdingus požymius,

iškilusias problemas, nesiims atsakomybės ieškoti tinkamos pagalbos, kada jos reikia“. Tėvai turėtų būti vieningi, nes jei vienas iš tėvų nemato bėdos, tada blogai. Nuo priklausomybės ligonius gydanti gydytoja pabrėžia, jog svarbu niekada iš savo dėmesio lauko neišleisti vaiko, kiek jam metų bebūtų, kad paskui nereikėtų gailėtis, jog visai nepažįsti savo vaiko. Kad kompiuteris liktų geras draugas, pedagogai, socialiniai darbuotojai, medikai, žiniasklaida turėtų daugiau informuoti suaugusiuosius apie kompiuterio patiriamą žalą. Kiek laiko vaikas galėtų saugiai praleisti prie kompiuterio, turėtų aptarti visa šeima. „Saikingai ir niekam nekliudant, bet visada iš anksto susitarus, kokiuose interneto puslapiuose galima lankytis ir pasiliekant jų kontrolę, aptarus lankymosi interneto kavinėse sąlygas“ - pataria psichiatrė. Nors, kaip teigia Č. Kalenda (2007): „ Mokslinės žinios taikomos praktikoje, padidino galimybes intensyvuoti žmogaus veiklą ir labai paspartino visuomenės raidą. Mikroelektronika, atominė energetika, lazeriai, kompiuteriai, mikrobiologiniai produktai, įvairiausi cheminės sintezės gaminiai, genetiškai modifikuoti augalai ir kitos mokslo naujovės palengvino žmonių darbą ir buitį, pagerino sveikatą, prailgino žmogaus amžiaus vidurki. Tačiau mokslas ir technika ne tik padeda spręsti žmogaus problemas bet ir sukuria jas.“ Autorius nori pasakyti, kad mokslo pasiekimai sukuria paradoksalią situaciją, kai mokslas atsigręžia prieš patį jo kūrėją – žmogų. Ar vaikas užaugęs virtualioje erdvėje susidomės gamtos išlikimu, ar jam bus svarbi gamta kaip jo namai? Tai pagrindiniai klausimai, kurie turėtų rūpėti mums šiuo metu. Juk nuo mūsų priklausys ar ateities kartoms rūpės gamtos išlikimo problemos. Todėl šiuo metu augančia vaikų kartą, reikia saugoti ir ugdyti tolygiai su gamta ir gamtos dėsniais. Kaip senovėje žmonės vaikus mokė gerbti gamtą, taip ir dabar turėtume imti pavyzdį iš senolių.

1. 2. Gamta ir žmogaus kultūra

Gamtos jausmas, žmogiškas santykis su ja formavosi pamažu. Pirmykščiams žmonėms džiaugsmas dažnai susipindavo su baime, nes iš gamtos jiems grėsė daug pavojų. Jie džiaugdavosi atradę maisto, ir juos pagaudavo siaubas pamačius žvėrį arba prasidėjus darganoms. Nugalėdamas gamtos jėgas - šaltį, badą, naikinamuosius gaisrus, - žmogus keitė ir savo požiūrį į gamtą. Jis ne tik naudojami jos turtais, bet ir rūpinasi ja. Meilė gamtai prasideda tada, kai pradėdame ją suprasti, kai išmokstame bendrauti su ja.

Senovėje žmonės neturėjo priemonių naikinti gamtą, meilė ir pagarba jai buvo stipriai surišta su religija. Medžiai ir apskritai augalai buvo laikomi gyvomis būtybėmis, kaip žmonės ir gyvūnai. Būtent nuo požiūrio į gamtą atsisispindėjo žmogaus kultūra. Pasak Č. Kalendos („Ekologinė

etika“2007. 37 psl.) : „Buvo tikima, kad augalai turi širdį, tarpusavy kalbasi, suaugusieji perspėdavę vaikus, kad jie nedraskytų medžio šakų, neplaktų jų botagais, nerautų be reikalo žolės, nespjautų į medį. Jei žmogus negerbiaš medžio, jis pakenkias pats sau. Jei medį išniekinsias, žmogus tuoj pat mirsias. Pasakose skaitome kaip žmonės įeidami į mišką, sakydavę: „ *Miškinėli, Samanėli, aš girelės nekertu, lizdelių neplėšiu, aš paukštelių nemušu, man kelio nepastok, man grįžti nekliudyk.*“

Žmogiškojoje meilėje gamtai slypi kažkas, kas verčia mus žavėtis ne tik pačia gamta, bet ir tuo žmogumi, kuris gerai ją pažįsta, puikiai mato ir girdi, ką byloja žemė, miškai ir vandenys. Žmogus ne tiktai sudvasina gamtą, jis atranda joje tai, kas artina ją su žmogumi, atskleidžia joje, pasak Prišvino, „giminišką žmogui kultūrinį sluoksnį“.

Bendravimas su gamta žmogų veikia labai estetiškai. Tai įkvepia mus dideliems darbams ir žygdarbiams. Pamilęs sau artimą ir mielą gimtinės gamtą kaip savo namus, tu gerai suprasi ir kitos tautybės žmogaus jausmus, jo meilę gimtinei. Svarbų vaidmenį žadinant ir ugdant šiuos žmogaus kultūros jausmus vaidina menas. Gamta ir menas glaudžiai siejasi nuo seniausių laikų. Poezijoje, muzikoje, tapyboje netgi egzistuoja specialūs žanrai, kurie skirti vaizduoti gamtai – peizažas, natiurmortas. Tačiau menas ne tiesiog vaizduoja gamtą, o atskleidžia tai, kas kartais gali prasprūsti pro mūsų akis nepastebint, taigi išplečia, pagilina, tobulina mūsų supratimą apie gimtosios žemės grožį.

Gamta, kaip ir darbas, mus maitina, malšina troškulį, rengia, gydo ir ugdo mumyse žmogiškuosius jausmus. Todėl gamtos apsauga turi rūpintis ne tik valstybė, bet ir kiekvienas jos narys. Sąveikaujant su gamta, būtina aukšta žmogaus elgesio kultūra, sugebėjimas mąstyti kvalifikuotai, ekologiškai. Kultūringas žmogus su gamta sugyvena darniai ir harmoningai, saugo ją ir gina nuo žalingų poveikių.

1. 3. Gamta ir menas

Menas, galima sakyti, kaip tam tikra filosofija, kuri turi savo pasaulį ir savo būtį. Visais laikais į menininką ir į patį meną buvo žiūrima su pagarba, kaip į kažką nepaaiškinamo, kaip į tai, kas yra virš mūsų proto suvokimo ribų. Jau senovės graikai menui ir amatui apibūdinti vartojo vieną žodį – *technē*, kuris reiškia gamtos reprezentavimą. Nuo seniausių laikų menas įtakojo daugelio filosofų mąstyseną – jie savo darbuose neišvengė kalbų apie meną. Vieni filosofai, norėdami savo požiūrį išdėstyti kitiems, kalbėjo tik apie meno skleidžiamą grožį, kiti – bandė pažvelgti giliau - į pačią jo esmę, ne tik kaip į grožio objektą. Taip atsirado terminas *estetika*. „Estetika atsirado dėl to, kad būtų patenkintas didis filosofų smalsumas, jų noras suprasti žmogaus kūrybos ir grožio

paslaptį“ P. Valery (1999).

Visų laikų menininkai įkvėpimo šaltinio ieškojo gamtoje, kuri juos domino savo formomis, spalva, faktūromis, struktūromis. Tačiau vien tikslus gamtos motyvų atkartojimas kūrinyje ne visuomet buvo pagrindinis menininko tikslas. Menininkas suteikia galimybę žiūrovui pažvelgti į pasaulį jo akimis. Visiškai kitaip nei akademistai ar realistai, į gamtos vaizdavimą pažvelgė XIX a. viduryje susiformavusio naujo meno stiliaus impresionizmo atstovai. Spalvų virpesiais, jų tviskėjimu, neryškiais tonais bei lengvais potėpiais savo drobėse jie stengėsi perteikti ne tik tai, ką matė, bet svarbiausia – ką jautė būtent tą akimirką. Žaisdami šviesa, šešėliais, spalvomis ir formomis, dailininkai sugebėjo sukurti iliuzijos efektą ir perteikti tą akimirką kilusį įspūdį, gamtos gyvastį.

Šiuo metu, blėstant gamtos jausmui menas darosi vis abstraktesnis. Jei anksčiau kai kurie realistiniai paveikslai tiko gamtos vadovėliams iliustruoti, tai kai kurie dabartiniai kūriniai labiau panašūs į inžinerinius brėžinius. Mūsų laikų meninis gyvenimas atrodo labai judrus, beveik kas metai iškyla naujos srovės, karštai diskutuojami meno klausimai. Atsirandant vis naujoms meno srovėms ir judėjimams dailininkai vis labiau grįžta prie gamtos, gamtos problemų sprendimo. Dažnai dailininkai įvairiomis akcijomis bando atkreipti visuomenės dėmesį į gresiančias problemas gamtos ir žmogaus išlikimui. Tokios akcijos kaip žemės meno festivaliai, kino festivaliai, fotokonkursai, plenerai t. t. šiuo metu yra labai aktyviai organizuojamos. Taip pat Lietuvoje vyksta judėjimas „Už gamtą“, kuriame dalyvauja garsūs Lietuvos menininkai bei kiti iškilūs žmonės. Organizuojamos kalendorinės gamtos dienos pav. Medžių puošimo diena. Pasak Č. Kalendos (2007. „Ekologinė etika“ 153 psl.) „Ši diena rengiama pirmąjį gruodžio savaitgalį, kai medžiai būna visiškai numetę lapus. Renginio tikslas – atkreipti visuomenės dėmesį į varganą miesto medžių būklę ir paskatinti gyventojus juos globoti.“ Tai rodo, kad menas yra neatsiejamas nuo gamtos, kad menininkus domina ne tik gamtos grožis, bet ir problemos. Menas ne tiesiogiai vaizduoja gamtą, o atskleidžia tai, kas kartais gali pralėkti pro mūsų akis nepastebėtas, taigi išplečia, pagilina, tobulina mūsų supratimą apie gamtos grožį.

1. 4. Gamta grožio šaltinis

Nors didieji dailiojo meno kūriniai mums duoda gilių estetinių džiaugsmų, tačiau jie nėra vieninteliai grožio šaltiniai – yra dar pramonės mechanizuotas grožis, yra mokslų abstraktus grožis, yra gamtos kosmiškas ir gaivalinis grožis. Nors kai kurie teoretikai, tokie kaip Ch. Lalo, nenori pripažinti gamtai estetiškos reikšmės, tačiau faktas lieka faktu, kad greta dailiojo ir taikomojo meno

žmonės ieško ir randa nemaža estetinio pasitenkinimo gamtoje. Pasak Č. Kalendos (2007., „Ekologinė etika“ 68 psl.): Kai Ž.Ž. Ruso pavargdavo, išsekdavo, kai jam nesisekdavo darbas ir įgrįsdavo miestas, jis trokšdavo tik viena – išvykti į kaimą, patekti į gamtos prieglobstį, kad jos skreite galėtų pailsėti, atgauti jėgas, pasisemti įkvėpimo. Kelionė į kaimą jam buvo tarsi atgimimas rojuje; jis su neapsakomu džiaugsmu stebėjo sprogstančius pumpurus, klausėsi lakštingalos trelių. Išvykdamas iš kaimo jis kiekvieną kartą bučiuodavo žemę ir medžius, žiūrėjo į miestą kaip į tremtį.“

Gamtos grožis be galo įvairus. Įsižiūrėjus į gėlę, skleidžiančią žiedelį saulei, arba lengvutę snaigę, krentančią iš padangių. Jų grožis atrodo nepaaiškinamas. Ir paukščių čiulbėjimas, ir žiogų čirpimas, ir vėjo šnaresys, ir miško upelio skaidrumas. Ir pagaliau darnusis judančių žvaigždžių ir planetų choras – visa stebina mus savo tobulumu ir grožiu.

Gamtos grožis anaipol ne chaotiškas. Mažučiuose kristalėliuose – lengvutėse snaigėse mus žavi nuostabi briaunų simetrija, atskirų dalių ir visumos harmonija. Ir visa tai pasireiškia įvairiausiais ir pačiais netikėčiausiais variantais. Snaigė ar rasos lašelis žėri saulėje, nes jų forma radialinė ir simetriška, tad spinduliuoja jie visomis vaivorykštės spalvomis. Snaigė patvirtina seną tiesą, kad grožis spindi, žėri, spinduliuoja.

Šviesa – tai estetinė gamtos savybė, su kuria žmonės sieja ypatingus pojūčius bei jausmus. Šviesa – tai aiškumas, kuris padeda išvysti ir pažinti pasaulį, bet kartu tai ir pašvaistė, liepsnos, kurios sukuria gamtos paslaptį, stebuklingumą ir poetiškumo pojūtį, o visa tai yra suvokiama kaip grožis.

Viskas gyvojoje gamtoje griežtai laikosi gyvybės dėsnių, nuolat kinta, tobulėja ar praranda savo savybes. Šis procesas vyksta nepaprastai lėtai. Augalai ir gyvūnai iš kartos į kartą „šlifuoja“ jiems būdingus bruožus, bet savo formos staigiai pakeisti negali. Jie atkartoja save begaliniame kartų sraute, tarsi medis, kurio atsinaujinimu, šviežiu aromatu, jaunų lapelių šnaresiu žavimės kiekvieną pavasarį. Taip atsinaujindama be galo kartojasi kiekviena gamtos forma, išlikdama mums visada graži ir nuostabi.

Pradėdami kurti kokį nors daiktą, pirmiausia turime išanalizuoti gamtos motyvus, formas. Turime žinoti gamtinės medžiagos, iš kurios bus gaminami daiktai, savybes ir bruožus. Išdegtas molis išsaugo formą ir įgyja įvairių atspalvių, išlaiko drėgmę. Geležį galima kalti, o betonas formą įgyja kietėdamas. Pažįstant gamtą, jos savybes ir dėsnius ir pasitelkiant kūrybinę vaizduotę, galima daryti atradimus. Gamta pati mums pašnibžda, koku būdu, kaip ją būtų galima pertvarkyti, o išradingas protas visada suras joje sau gerą patarėją. „Gamta negali prieštarauti žmogui, jeigu žmogus neprieštarauja jos dėsniams“, – sakė Gercenas.

Žmogui gamta ne tik grožėjimosi, žavėjimosi, džiaugsmo objektas, bet ir dirbtuvė. Graži ne tik laukinė gamta, bet ir žmogaus išarta dirva. Bendraudamas su gamta, žmogus lenktyniauja su ja, priešinasi jai, pertvarko ją savo kūrybiniu darbu, kad ji būtų dar gražesnė. Tik žinios apie gamtą, ugdančios estetinį jausmą, įgalina tikrąją kūrybą pagal grožio dėsnius

1. 5. Gamta kino kūrėjų akimis

Kino kūrėjai dažnai savo kūrybą skiria gamtai, gamtos grožiui. Yra sukurta daug kino juostų apie gamtos, faunos ir floros vystymąsi, ekologines problemas. Daug dokumentiniu filmų.

Tačiau vis tiek vienų svarbiausių kino juostų temų yra gamtos išlikimo ir išsaugojimo problemos. Gamtos išlikimas aktualus ne tik ekologams, gamtosaugininkams, bet ir menininkams. Šio metu yra labai daug menininkų, kurie kuria konceptualius meno kūrinius, atkreipiančius visuomenės dėmesį į gamtos problemas. Ypač ryškiai tai matyti kino mene. Daugelis šiuolaikinių režisierių kuria filmus bei dokumentiką apie gamtos užterštumo problemas ir aktualijas, apie faunos ir floros išnykimo grėsmę.

Lietuvoje 1998m. buvo įsteigta P. Abukevičiaus premija už geriausią filmą gamtos tematika. „Režisieriaus Petro Abukevičiaus žaliasis kino festivalis“ suteikė pamatus profesionalų ir mėgėjų naujausiems kūriniams – dokumentiniams filmams apie gamtą.

„Žaliasis kino festivalis“ aplankęs daugelį Lietuvos miestų, keliasi į internetinę erdvę. Kino pasakojimus apie šalies gamtą praturtino aštuoni kino mėgėjų ir profesionalių režisierių sukurti darbai. Tai Tado Zuzevičiaus „Smaragdo šalis“, Eugenijaus Drobelio „Tetervins subilda“, Eglės Žemaitienės ir Vitalijos Lapinos „Rusnės užkalbėti“, Ramunės Rakauskaitės „Tarp žolių“, Dalios Rust „Ribinė zona“, Inesos Kurklietytės „Apie ką staugia vilkai“, „Gamtos dienos I“ ir „Gamtos dienos II“. Taip pat jau septintus metus Lietuvoje, Petro Abukevičiaus memorialinėje sodyboje – muziejuje, vadinamame „Vilko muziejuje“, vyksta respublikinis jaunimo kino-foto forumas „Gamtos dienos“. Jaunieji kino kūrėjai suvažiuoja iš visos Lietuvos semtis žinių iš profesionalių kino menininkų. Tęsiant P. Abukevičiaus tradiciją filmų tematika pasirinkta gamtos ekologija. Šią tematiką jaunimas interpretuoja naudodamas įvairius kino žanrus.

Darbų atrankai padėjo Lietuvos nacionalinės televizijos laida „Gamtos kodas“ ir kino edukacijai, alternatyviai kino idėjų ir filmų sklaidai dedikuota svetainė „Kino garažas“, kurios lankytojai kas mėnesį rinko jiems labiausiai patikusius filmus. Favoritams vertinimo komisija vėliau pasiūlė sukurti ilgesnius filmus. 2011m. vasarą juos buvo galima išvysti per Lietuvos televiziją bei „Režisieriaus Petro Abukevičiaus žaliojo kino festivalio“ metu.

Vilniuje „Skalvijos“ kino centre vyksta „Žaliojo sezono“ seansai. Vasaros kino centre buvo vykdoma ekologinė iniciatyva, kurios metu buvo renkamos perdirbimui skirtos atliekos: panaudotos baterijos, kompaktiniai diskai ir smulkioji technika. Organizuojamos nemokamos filmų peržiūros kaip pav. „Oskarui“ nominuotą filmą „Klasė“ (rež. Ilmar Raag, Estija, 2008).

Pasak „Skalvijos“ kino teatro direktorės Vilmos Levickaitės: „Žaliąjį sezoną“ baigiame įsitikinę, kad tokios iniciatyvos yra veiksmingos ir itin reikalingos. Susumavome rezultatus, viską įvertinome skaičiais. Sunku įsivaizduoti, kad visos mūsų surinktos atliekos galėjo patekti į gamtą. Tikiuosi, visi sudalyvavę mūsų projekte atidžiau elgsis su buityje jau nebereikalingais daiktais ir nuolat galvos apie galimą žalą mūsų Žemei“.

Nuo „žalio sezono“ pradžios iki paskutinio seanso buvo surinkta apie 160 kg galvaninių elementų, 500 kompaktinių diskų ir 100 kg smulkiosios buitinės technikos. Jų išmetimui kino centro fojė daugiau nei pusmetį stovėjo specialūs konteineriai, į kuriuos nurodytas atliekas „Skalvijos“ lankytojai galėjo išmesti bet kada – ne tik „žalių“ seansų dienomis.

Į Lietuvą taip pat atkeliauja animaciniai filmai vaikams. Animacinėse juostose nagrinėjamos ir mažiesiems žiūrovams bandomos parodyti labai aktualios gamtosaugos problemos – gamtos užterštumas, klimato atšilimas ir brakonieriaavimas, kenkiantys mūsų gimtajai planetai. Tai Švietėjišką misiją vykdančias animacinis filmas „Vėžliukas Semas“ Režisierius: Ben Stassen Šalis: Belgija

Kinas kaip meno šaka daro didžiulę įtaką žiūrovui, visuomenei. Kino kūrėjų pagalba galima daug nuveikti sprendžiant gamtos ekologines problemas.

1. 6. Menas atkreipiantis dėmesį į gamtos problemas.

Žemės menas

Gamtos horizontas, beribė erdvė ir žmogaus ieškojimai kūryboje - beribiai. Žmogus kuria, o kiti vertina. Menas-tarpininkas tarp kūrėjo ir suvokėjo. Remiantis intuicija, jog kone kiekvienas gamtos motyvas yra vertas būti fiksuojamas, kiekviena gamtoje palikta žymė, gali būti traktuojama, kaip meninė kūryba. Tai galima būtų pavadinti menininko ir gamtos santykiu. Mat pasaulyje vis labiau populiarėja taip vadinamas Žemės menas (Land art). Pasak floristo Marijaus Gvildžio, dalyvavusio ne viename šio meno projekte ir festivalyje, apie tai galima būtų skaityti ilgą paskaitą.

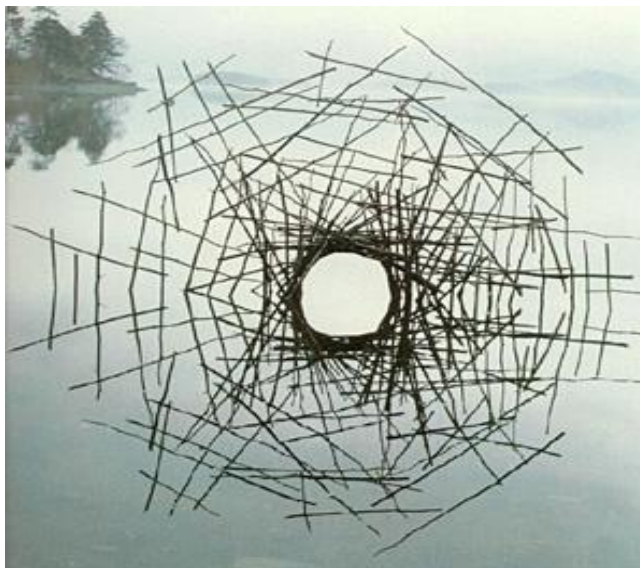
Žvelgiant į meno istoriją 19 a. peizažistai eksperimentavo plenero tapybą. Sezanas savo spalvų moduliacija, įdėmiai stebėjo gamtą imitavo jos formą, kalnų vaizdus, planus. Nauja menininkų karta

bandė grįžti prie paprastesnių formų bei darbų, kaip minimalizmo ir arte povera dešimtmetis. Kai kurie menininkai naudojo savo kūnus, kaip instrumentus ir taip ieškojo kontakto su žiūrovais. Konceptualusis menas turi bendrų bruožų su žemės menu. Kai kurie žemės meno kūrėjai buvo ir minimalizmo šalininkai. Iš tiesų, šis procesas gali būti laikomas, kaip minimalizmo tęsia: tik minimalistai konfrontavo su galerijų erdvėmis, o žemės menininkai - su pačia žeme. Žemės meno ištakos – JAV, XX a. septintasis dešimtmetis. Žemės menas atsirado kaip protestas prieš viešai pripažintus komercinius menus, eksponuojamus muziejuose ir kitas brangias vertybes. Bet svarbiausia, tai buvo ekologinis judėjimas prieš aplinkos užterštumą, su „sugrįžimo į gamtą“ antiurbanizacijos idėjomis.

Dailininkas Michaelis Heizeris, (E. Leonovienė, „Rasos“ 2009. <http://gyvenimas.delfi.lt/istorijos/zeme-s-menas-dialogas-su-gamta.d?id=20674733>) vienas žemės meno pradininkų, rašė: „Muziejai ir kolekcijos sustingę, grindys tviskančios, tačiau reali erdvė dar egzistuoja.“ Ta „reali erdvė“ buvo Vakarų Amerikoje. M. Heizeris norėjęs „kurti tarsi nieko nekuriant“.

Žemės meno objektai galėjo būti perkelti į bet kokią erdvę, su menu nesusijusią vietą gamtoje ir ne tik – puikiai tiko net miesto gatvės, skverai. Šie menininkai tarsi neegzistavo, nes kalbėjo visai kitokia menine kalba. Jie siekė sužadinti žmogaus emocijas, išjudinti jį iš sąstingio, įprastos gyvenimo vagos, priversti pradėti ieškoti, mąstyti, tyrinėti gamtą, pamatyti ir net įsiklausyti į šalia egzistuojantį grožį, susirūpinti gamtos problemomis. Kaip ir pop artas, atmetęs miesto kultūros tradiciją, žemės menas pasuko iš miesto, į natūralią aplinką pasirinkdamas kaip vaizdavimo priemonę. Susirūpinimas Dievo sukurta planeta ir jos gamtovaizdžiu priklauso nuo mūsų kultūrinės aplinkos ir nuo kiekvieno individualiai. Dailininkui svarbiausia – kūrimo procesas, malonumas būti gamtoje, išžiūrėti į ją. Žemės meno objektams kurti naudojama visa tai, kas randama gamtoje. Dažniausiai kuriama iš organinių medžiagų, kad neteršti gamtos. Žolė, smėlis, gėlė žemė, medis, akmuo - natūralus gamtovaizdis ir tai, kas žmogaus sukurta įsilieja aplinkoje, didingoje erdvėje. Iškasami grioviai, karjerai, pilami pylimai - sukuriama dirbtiniai reljefo plotai. Kūrybos vaisius pakviečia žiūrovą į unikalų, nepakartojamą regioną.

Skulptūros kuriamos ant žemės (Aycoko labirintinės konstrukcijos, Holto architektūriniai darbai) ar iš žemės (De Marijos, Dibbeso, Sultono, Goldsworthy, Le Witto, Longo ir Oppenheimo darbai). (žr. 1 pav.)



1 pav. , Goldsworthy. Tuštuma erdvėje.

Besidomintieji antrinių žaliavų panaudojimu ir atliekų perdirbimo problemomis, sietini su atliekų meno (Junk Art) kūrėjais ir arte povera. (žr. 2 pav.)



2 pav. Kūrinys iš šiukšlių surinktų Londono gatvėse.

Žemės meno jaunieji kūrėjai stengėsi grįžti prie pirmykščių estetiškos patirties formų, kur einantis žmogus galėtų pajusti tiesioginį kontaktą su natūralia aplinka. Įvyko didelis, nepakartojamas įvykis abejuose Atlanto vandenyno pusėse. Robertas Smithsonas. (žr. 3 pav.)



3 pav. Robert Smithson.

padarė skulptūrą ežere, suvežė ten daug žemės ir akmenų – ten net skrisdamas lėktuvu gali matyt. Nancy Holt ir Carlos Andreas pasižymėjo plačiuose, atvirose šiaurės Amerikos erdvėse. Tuo pat metu buvo anglų mokykla, vadovaujama Hamisho Sultono ir Richardo Longo. Tai – postmodernistinės dailės kryptis atsiradusi septintojo dešimtmečio pabaigoj, siekusių vietos atžvilgiais išplėsti meno ribas. Kaip ir pop artas, atmetęs miesto kultūros tradiciją, žemės menas pasuko iš miesto, aplinką pasirinkdamas kaip vaizdavimo priemonę.

Tikrasis Žemės menas prasideda tik tada, kai menininkas pradeda kurti tik iš natūralių gamtinių medžiagų, nepakenkdamas gamtai, jos nepakeisdamas, neardydamas to, kas būdinga konkrečiai vietai. Atlikimo priemonės gali būti įvairios: smėlis, žvyras, molis, šakos, lapai, medžiai, akmenys, vanduo skirtingose substancijose ar net sniegas ar ledas. Kaip mes tai pateiksime: iškasime duobę, padarysime labirintą ar tik gražiai sudėliosime, t. y. įliesime į gamtą, priklauso tik nuo kūrėjo mąstymo, idėjos. Kadangi šio meno objektams galima naudoti tik ekologiškas medžiagas, procese negali būti naudojamos nei vinys, nei vielos, negali būti žalojama gamta. Pagrindinis tvirtinimo įrankis – natūralaus pluošto virvė, kuri kartu su objektu veikiama laiko sensta, pūva, yra. Todėl menininkai akmenis sulipdo moliu, šakas vieną į kitą sukiša, supina, perriša.

Žemės meno objektas neatsiejamas nuo vietovės gamtoje. Jo negalima perkelti į kitą vietą, pats kūrinys turi atskleisti jos grožį, vyraujančius bruožus, sustiprinti gamtos įspūdingumą ir tuo pačiu sužadinti žmogaus vaizduotę, emocijas: „Kas čia yra? Kas tai galėtų būti?“ Kaip antai Rusijos tapytojas Nikolajus Poliskis Nikolo – gyvenantis Leniveco kaime. Šis dailininkas kuria meną iš besmegenių. Jis nulipdė beveik 100 besmegenių, kurie keliauja į upę. (žr. 4 pav.)



4 pav. Nikolajus Poliskis. „Keliantys į upę besmegeniai”

Šio kūrinio įdėja tokia, kad besmegeniai ištirps ir taps tuo kuo ir buvo – vandeniu, upės dalimi. Menininko pagrindinė įdėja – kas iš žemės atėjo į žemę ir sugrįžta. Pav. Besmegeniai į upę, šieno kupetos supūva ir vėl atsiduria žemėje. Kur pradžia, ten ir pabaiga. (žr. 5 pav.)



5 pav. Nikolajus Poliskis. „Zikuratas“

Vienas pagrindinių Žemės meno skiriamųjų bruožų yra tai, kad kuriant nepakenkti gamtai. Žemės meno objektai yra itin reikšmingi savo edukacine prasme. Jie traukia skubančius praeivius gatvėje, įsimylėjėlių poreles parke, darželinukus darželio kieme – priverčia žmogų ieškoti, sužinoti, pajusti natūralios gamtos grožį. Žemės menas skirtas ne tik grožėtis, bet ir informuoti žmonės apie galimas gamtos problemas ir ne tik. Pasak Marijaus Gvildžio (2009 E, Leonovienė. „Rasos” <http://gyvenimas.delfi.lt/istorijos/zemes-menas-dialogas-su-gamta.d?id=20674733>): šiandien neįkainojamus Žemės meno objektus bandoma eksponuoti ir galerijose, viešose erdvėse, pristatyti kaip performanso ir meno sintezę. Štai dailininkas Wolfgangas Laibas laukuose renka žiedadulkes,

iš kurių interjerui kuria švytinčius žiedadulkių stačiakampius. Saulės energijos pilnos žiedadulkės sukuria ypatingą, šviesą pulsuojančią atmosferą.

Apie Žemės meną Nikolajus Poliskis sako: (2008-09-10<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/-/3620>) „Manau, kad perspektyvos neblogos. Jau vien dėl to, jog turime tiek erdvių, kuriose galima kurti grandiozinius projektus. Tos erdvės labai tinkamos ir dėl kraštovaizdžio ypatumų, ir dėl įvairiausių medžiagų pertekliaus. Galiu konstatuoti, kad tiesiog trūksta visuomenės pasirėmimo. Tikrai ne kiekvienas supranta, kas yra tas žemės menas ir kam jis reikalingas. Dėl tos pačios priežasties ir rėmėjų problema yra gana opi. Žinoma, erdvinio meno projektams reikia ir daugiau lėšų. Ne visada žemės meno idėjos suprantamos ir žiūrovams. Tiesiog visa, kas nauja ir nematyta, iš pradžių visada susilaukia nustebimo ir skeptiško vertinimo. Neabejoju, kad laikas tikrai bus žemės meno kūrėjų pusėje ir greitai mes išvysime daug įdomių bei reikšmingų projektų.”

Lietuvoje ši meno šaka, pradėjo plisti 20 a. šeštojo dešimtmečio pabaigoj, nors ne tokie ryškūs žemės meno kontūrai. Iki šiol dar neprarado gyvybingumo, atvirksčiai. Šios srities menininkai, (kurių yra tikrai ne mažai) atranda vis naujų būdų kurti gamtoje, iš gamtos. Tokių pavyzdžių galime aptikti Panemunėje prie Ilguvos lankų - upėje išriestos šakos ir fantastinio gyvūno uodega iš seno laužo likučių yra pasaulyje jau pripažintos meno srovės objektai. Taip pat yra žemės meno kūrėjų, kurie nesiekia įsiamžinti, tad prie gamtoje liekančių objektų nerasime autorių pavardžių. 2003 m. Europos parke Vilniuje, buvo pristatytas naujas lietuvių Gintaro Karoso landšafto kūrinys „Vieta“. Menininkas iš aštuonių metrų aukščio metalo konstrukcijų, kelių dešimčių riedulių ir vandens tvenkinio suformavo didžiulį landšaftą. Nemažai žemės meno pavyzdžių galime atrasti ir kitose Lietuvos vietose. 1999 09 21-22 Dailininkų sąjungos galerijoje Kaune vyko paroda, kurioje buvo eksponuojami žemės meno simpoziume „PLASTINĖ INTROJEKCIJA“ dalyvavusių menininkų projektai. Simpoziumo reikšmę šalies meniniame kontekste apibūdina vien chronologinės jo pozicijos išskirtinumas - tai pirmasis Lietuvoje projektas. Be to, pats tokio simpoziumo idėjos įsikūnijimo faktas padeda sukurti sąlygas į meno situaciją ateityje. Todėl ne taip svarbu, kad potencialiai realizuojami menininkų projektai buvo neįgyvendinti. Svarbus konceptualistinis renginio variantas, o ne principinis įgyvendinimas, kūrybinės sąmonės požiūrio į meną formavimas – žemės meno ribose. Šis projektas kurtas ne tuščioje erdvėje. Simpoziumas organizuotas realiai suvokiant idėjos užmojus ir sudėtingas ekonomines sąlygas Lietuvoje. Apsispręsti paskatino patys menininkai, simpoziumų eigoje palapsniui atsisakę tradicinės trimatės skulptūros, formavę šiuolaikiškesnę požiūrį į meną, kuris priešingai Platono argumentams vis labiau tampa tuo, kuo visuomenė lemia jam būti.

Simpoziume dalyvavo penkiolika lietuvių autorių, pateikusių po vieną projektą, įkūnytą maketo, teksto, brėžinių, kompiuterinės grafikos, video forma. Kadangi organizacinės koncepcijos

pagrindas buvo pasiūlymas „menininkui pačiam rinktis jam rūpimą temą“, projektai buvo pakankamai įvairūs. Buvo pasiūlyti globalinio ir egzistencinio, ekologinio ir socialinio, netgi kosmologinio mąstymo modeliai, apčiuoptos sąsajos su aplinkos meno ir akcijos formomis.

Bendrajame Lietuvos šiuolaikinės dailės kontekste šis simpoziumas užpildė vieną istoriškai nulemtą „baltąją dėmę“ jos meninių formų žemėlapyje. Ir jeigu jis vis tik nevirto ultramoderniomis koncepcijomis spjaudančiu ugnikalniu, tai tapo pagrindu tolimesnei šios krypties evoliucijai. Šiuolaikiniame mene viena iš tokių darbo krypčių - žemės menas. Tai veikla, siekianti iš naujo šiuolaikiškai komunikuoti su aplinka, ją interpretuoti šiuolaikinėmis sąlygomis. Kūryba siekia daug platesnes erdves, negu mes galime įsivaizduoti, matyti, pajauti, tai tiesiog Dievo dovana.

2. TYRIMAS NAGRINĖJANTIS ŽMONIŲ POŽIŪRĮ Į GAMTOS PROBLEMAS

2.1. Tyrimo metodika

Išanalizavus literatūrą paaiškėjo, kad gamtos ir žmogaus santykis šiuo metu yra labai įvairus. Meninė veikla tinkama priemonė formuoti žmonių požiūrį į gamtos problemas. Todėl vadovaujantis atlikta literatūros analize buvo atliktas tyrimas, padėjęs atskleisti visuomenės požiūrį į gamtą ir su ja susyjusias problemas.

Tyrimas atliktas Vilniaus mieste 2012 m. Pasirinktas kokybinio tyrimo metodo elementas – pusiau struktūrizuotas interviu. Interviu apibrėžiamas kaip tyrėjo inicijuotas dviejų asmenų pokalbis, kurio tikslas - gauti būtiną informaciją tyrimo uždaviniams. Būdingas jo bruožas tas, kad visa informacija gaunama žodžiu. Interviu suteikia platesnes galimybes nuodugniau pažinti tiriamąjį asmenį, nes - tai abipusis sandėris tarp klausiančiojo ir atsakančiojo. Pasirinktas kryptingas interviu, kur klausinėjantysis ypatingą dėmesį kreipia į respondento atsakymus apie jam žinomą situaciją.

Tyrimo dalyvavo 9 respondentai iš įvairaus amžiaus grupių ir veiklos sričių. Respondentams pateikta 10 klausimų. Kiekvieno interviu trukmė apie 25 min. Šis tyrimas leido respondentams papasakoti apie savo požiūrį ir nuomone apie gamtos problemas ir gamtos santykį su žmogumi, išsakyti savo mintis „savais žodžiais“. Konkretus interviu laikas ir vieta buvo derinami iš anksto. Respondentams pateikti iš anksto parengti klausimai (žr. 1 priedą). Prieš interviu respondentai supažindinti su tyrimo tikslu, pabrėžiamas tyrimo dalyvių anonimiškumas. Klausimai pateikti geranoriška, bendradarbiavimo tarpusavyje pagrindu. Pasitelkus šį metodą buvo galima sužinoti temos aktualumą ir informatyvumą.

Tyrimo metu gauti duomenys buvo žymimi interviu protokoluose (žr. priedus), o vėliau aprašyti ir apibendrinti.

Interviu klausimynas

(Įvairių sričių ir amžių žmonėms)

1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?
2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?
3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šukšlės, klimato atšilimas ir t.t.)
4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?
5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote?
6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?
7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums yra padaręs įspūdį?
8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?
9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai?
10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą?

4. 1. Tyrimo rezultatų analizė

Siekiant išsiaiškinti gamtos ir žmogaus santykį šiuolaikiniame pasaulyje, bei gamtos problemų analizavimą socialiniais ir meniniais aspektais buvo atliktas interviu. Interviu respondentai buvo: du vyrai ir septynios moterys. Viena mokine 13 metų, trys 11 klasės moksleivės, du studentai ir trys vyresni nei 30 metų respondentai.

Respondentams buvo užduotas klausimas, *Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?* Atsakydami į šį klausimą, kiek savo laisvalaikio praleidžia gamtoje, visi respondentai atsakė, kad gamtoje praleidžia didelę dalį savo laisvalaikio. Tie, kurie gyvena nuosavame name sakė, kad gamtoje praleidžia visą savo laisvalaikį. Respondentas B teigia, kad važinėja dviračiu, tai visą savo laisvalaikį praleidžia važinėdamas dviračiu, o respondentas D (žr. 1 priedą, protokolas Nr.4) teigia, kad <...> „*Vasara labai dažnai, žiema rečiau. Kai reikia mokytis, tai į gamtą retai išeinu.*“

Tyrimas parodė, kad tie respondentai, kurie dar mokosi ar studijuoja, gamtoje gali būti rečiau nei tie kurie gyvena nuosavuose namuose ir gali sau leisti gamtoje būti visą savo laisvalaikį. Taip pat gamtoje praleidžia daug laiko važinėdami dviračiu ar sportuodami.

Paprašius respondentų pasakyti : Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai? Beveik visi Respondentai teigia, kad jų psichologinei ir fizinei būsenai gamtos vaidmuo yra labai svarbus. Pav. respondentas A teigia, kad „ <...> *Labai svarbus. Nesvarbu žiema ar vasara, gamtoje yra kuom užsiimti. Jei esi pavargęs, pav. žiemą, tai pakasi sniegą ir atsigauni tiek dvasiškai tiek fiziškai. Man gamtos įtaka teigiama ir labai svarbi.* “. O respondentas E (žr. 1 priedą, protokolas Nr.4) sako, kad gamtos vaidmuo psichologinei ir fizinei būsenai labai svarbus nes ilgą laiką sėdint namie pradeda skaudėti galvą, pradėdū negerai jaustis, o pabuvus gamtoje atsigaunu. Apibendrinant respondentų pasakymus galima daryti išvadą, kad visi respondantai vienbalsiai atsakė, kad gamta daro labai svarbią ir teigiamą įtaką jų dvasinei ir fizinei būsenai.

Į pateiktą klausimą, *Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.)*. Visi respondantai atsakė, kad juos labiausiai domina šiukšlių problemos. Respondentas C atsakė: (žr. 1 priedą, protokolas Nr.3) <...> Taip, mane labai domina, manau, kad tai liečia visus žmonės kurie gyvena žemėje.“, o respondentas D (žr. 1 priedą, protokolas Nr.4) <...> „*Taip mane domina. Labiausiai mane jaudina šiukšlių problemos, nes jos neyra, kenkia gamtai, dirvožemiui*“.

Akivaizdu, kad šiukšlės labiausiai respondentus jaudinanti problema. Apklaustus respondentus jaudina Šiukšlių perdirbimo problemos, miškų šiukšlinimas. Daugelis respondentų patys dalyvauja aplinkos tvarkymo akcijose, rūšiuoja šiukšles. O vienas respondentas atsakė kiek kitaip. Pav. respondentas E (žr. 1 priedą, protokolas Nr.5) teigia, kad šiukšlių problemomis domiuosi: „<...> *nelabai, pati kartais parūšiuoju šiukšles, bet tai viskas*“. Tai jauniausio amžiaus respondentas.

Į pateiktą klausimą: *Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?* Beveik visi apklaustieji atsakė, kad žmogaus veikla gamtai daro blogą įtaką. Respondentas A (žr. 1 priedą, protokolas Nr.1) <...> „*Manau, kad žmogaus veikla daro labai bjaurią ir didelę įtaką. Negalima tiek besaikiai naudoti gamtos išteklių, viskam yra ribos. Manau, kad žmogaus veikla daro milžinišką neigiama įtaką, kuo toliau tuo labiau ta įtaka darosi galingesnė, viskas yra niokojama. Viskas dabar sukasi apie pramonę ir niekas nesusimąsto* “. Vienas respondentas F teigia, kad (žr. 1 priedą, protokolas Nr.6) <...> „*nemanau, kad tai keičia požiūrį į gamtą. Taip moderni technologija dabar kuriama taip, kad kažkuria dalimi saugotų gamta, bet žmones perka ją ne dėl to , kad ji saugo gamta, o dėl to, kad dabar yra ant bangos pirkti prekes saugančias gamtą. Žmonės labiau vaikosi madų, nei atsižvelgia į tai kokią naudą tai duos*“. Tuo tarpu respondentas B (žr. 1 priedą, protokolas Nr.5) sako, kad <...> „*Manau, kad didžioji dalis žmogaus veiklos kenkia gamtai. Tačiau pastaruosiu metu vis daugiau žmonių apie tai susimąsto ir stengiasi to išvengti*“. Į šį klausimą respondantai atsakė vienareikšmiškai, jie teigia, kad žmogaus veikla gamtai daro neigiamą

įtaką. O vienas respondentas F (žr. 1 priedą, protokolas Nr.6) sako, kad tai priklauso nuo žmogaus veiklos, kad žmonės dažnai nesuvokia kenkią gamtai užsiimdami kai kuria veikla.

Galima daryti išvadą, kad vis dar trūksta švietėjiškos veiklos, kad žmonės susipažintų ir suvoktų apie daromą žalą gamtai. Ir ne tik individualiai kiekvienas gali prisidėti prie gamtos žalos, bet ir tam tikra organizacinė- pramoninė veikla. Tačiau viskas prasideda nuo kiekvieno asmeniškai. Nuo kiekvieno iš mūsų.

Į klausimą *ar šiuo metu, sparčiai modernėjant technologijoms, keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote?* Respondentai atsakė įvairiai. Pav. respondentas F (žr. 1 priedą, protokolas Nr.6) sako, kad: *<...> „Nemanau, kad tai keičia požiūrį į gamtą. Moderni technologija dabar kuriama taip, kad kažkuria dalimi saugotų gamtą, bet žmones perka ją ne dėl to, kad ji saugo gamtą, o dėl to, kad dabar yra ant bangos pirkti prekes saugančias gamtą. Žmonės labiau vaikosi madų, nei atsižvelgia į tai kokią naudą tai duos“.* Respondentas G (žr. 1 priedą, protokolas Nr.7) teigia, kad

<...> „Manau nekeičia, nes daugelis technologijų kuriamos saugoti gamtai. Tačiau yra priešingų ir paradoksalių išradimų“. Pav. respondentas I (žr. 1 priedą, protokolas Nr.9) sako, kad modernėjančios technologijos žmonėms yra svarbesnės nei gamta, ko pasekoje žmonės net nebepastebi, kad vis modernėjanti pramonė ir technologijos kenkia gamtai. Žmogus pats, gal būt to nenorėdamas, yra įtrauktas į tą neigiamą gamtai veiklą. O respondentas A (žr. 1 priedą, protokolas Nr.1) teigia, kad požiūris neturėtų keistis. *<...> „Mano manymu modernėjančios technologijos turėtų padėti išsaugoti gamtą, tačiau realybė yra kitokia“.*

Apibendrinant respondentų atsakymus galima teigti kad dauguma mano, kad modernėjančios technologijos keičia žmonių požiūrį. Daugelis technologijų kuriama tam, kad saugotų gamtą, tačiau tuo pačiu, modernėjimas iššaukia žmonių atotrūkį nuo gamtos. Pasak respondento B (žr. 1 priedą, protokolas Nr.2) žmonių požiūris į gamtą labiausiai keičiasi tų žmonių, kurie daugiausiai laiko praleidžia patalpose. Būtent tos modernios technologijos juos patalpose ir sulaiko. Kaip pav. kompiuteriai, kompiuteriniai žaidimai ir kt.

Respondentų buvo paklausta: *Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?* Atsakymai buvo gana įvairūs, tačiau prieinantys vienodą išvadą, kad menas gali daryti įtaką. Dažniausiai tai teigiama įtaka ir net švietėjiška. Buvo nuomonė, kad formuoti žmonių teigimą požiūrį į gamtą yra menininkų pareiga, kad tai daryti būtina. Respondentas A (žr. 1 priedą, protokolas Nr.1) į šį klausimą atsakė: *<...> „Manau, kad menas visada daro įtaką žmogaus mąstysenai ar tai būtų gamtos ar kitos problemos. Jei kalbėti apie meno ištakas, pav. Lietuvių liaudies meną, tai jis visas yra išplaukęs iš gamtos ir jos motyvų. Jei mūsų senoliai sėmėsi iš gamtos, tai šiuo metu menas turi gelbėti gamtą, kad vėl galėtume iš jos semtis. Manau, kad menas labai*

stiprus ginklas kovojant su gamtos problemomis.“ . Šio respondento žodžiai verčia susimąstyti. Tai, kad senoliai sėmėsi iš gamtos, iš jos motyvų, tai menas dabar turi atiduoti duoklę, kad gamtą išsaugoti ateities kartoms, kad vėl galėtume iš jos semtis. Galima daryti išvada, kad gamta gimdo meną, o menas gaivina gamtą, kad galėtų egzistuoti pats. Respondentas B (žr. 1 priedą, protokolas Nr.2) atsakė kitaip: <...> „*Žinoma gali daryti įtaką. Tačiau gali būti, kad įtaka ne tik teigiama, bet ir neigiama. Pav. gali būti koks nors filmas, kur rodomas gamtos niokojimas, tai toks kūrinys gali veikti neigiamai.* „.

Akivaizdu, kad menas gali daryti įtaką žmonių požiūriui į gamtą, tačiau tai turi būti menas švietėjiško pobūdžio, kad padėtų žmonėms susivokti, kaip ir kas vyksta mus supančioje gamtoje.

Paklausus žmonių *koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) yra padaręs įspūdį?* Respondentai atsakė labai įvairiai. Respondentas F (žr. 1 priedą, protokolas Nr.6) atsakė <...>„*Puikiai prisimenu Vilniuje iškabintus plakatus su gaisrų vaizdais (degančių pievų), o šiaip tai daugiau domiuosi nykstančiomis rūšimis, tai didžiulį įspūdį paliko dokumentinis filmas "Last lion" (paskutinis liūtas).*“ . Respondentas A (žr. 1 priedą, protokolas Nr.1) atsakė <...> „*Kino filmas „ Avataras“ . Manu, kad tai šiuolaikinis filmas, kuris gali pakeisti jaunimo požiūrį.*“ . Įspūdžių apie matytus meno kūrinius atsakymuose randama labai įvairių pav. respondentas D (žr. 1 priedą, protokolas Nr.4) pasakoja, kad <...>„*Teko matyti kūrinių iš šiukšlių. Tai buvo fotografija, kuri man paliko įspūdį. Tai buvo menininkės idėja atkreipti žmonių dėmesį į aplinkos šiukšlinimą. Tai buvo Lietuvos fotografė Danijoje nufotografavusi savo sukurtą paveikslą iš šiukšlių, surinktų nuo undinėlės skulptūros.*“>. Respondentas G (žr. 1 priedą, protokolas Nr.7) teigia, kad tai <...>„*Skulptūra iš televizorių Europos parke, arba siena iš plastikinių pakuočių. Kadangi mane labiausiai jaudina šiukšlių problema, tai man tokie kūriniai paliečia didžiausią įspūdį.*“ . Respondentui E (žr. 1 priedą, protokolas Nr.5) gilų įspūdį paliko Filmą „ Vandens pasaulis“ . Respondentas mano, kad taip, kaip rodoma filme, gali atsitikti dėl žmonių kaltės.

Apibendrinant, išsakytus respondentų įspūdžius, apie matytus meno kūrinius, galima daryti išvadą, kad labiausiai įspūdį paliečia vizualieji menai. Tai kino filmai, plakatai, nuotraukos, skulptūros. Žiūrėdami kino filmus žmonės labiau įsimena, kino siužetas paliečia žmonių jausmus. Kinas turi didelę galią formuojant žmonių požiūrį ir mąstyseną. Taip pat plakatai, kurie kabo visada ir visur, jie taip pat veikia žmogaus mąstymą, nes visada yra matomi kasdienėje aplinkoje.

Sekantis klausimas *kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?*

Beveik vienbalsiai respondentai atsakė, kad tai yra kinas. Kinas labiausiai paveikia žiūrovą, paliečia jausmus, jame yra siužetas, vaizdas, garsas. Tačiau respondentas G (žr. 1 priedą, protokolas Nr.7)

teigia, kad <...> „*Visi vizualieji menai, reklama. Manau, labiausiai reklama, nes ją nori nenori pamatai, jei jos yra daug.*“.

Galima daryti išvadą, kad, norint atkreipti žmonių dėmesį, reikia rodyti vaizdą, ne tik kiną, bet ir reklamą. Kad pamatyti kiną reikia į jį nueiti, o nuolat eksponuojami plakatai žiūrovą pasiekia greičiausiai ir kasdieninėje aplinkoje.

Respondentų buvo pasiteirauta *ar žino kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galėtų būti tokie procesai?* Respondentai atsakė įvairiai. Pav. respondentas B (žr. 1 priedą, protokolas Nr.2) teigia: <...>

„*Vienas iš pagrindinių, mano manymu, procesų tai atsinaujinančios energetikos plėtra, kuri šiuo metu intensyviai vykdoma. Vienas iš jų termobranduolinė atominė energetika. Tai alternatyva dabartinėms atominėms elektrinėms, nes jos yra visiškai neradioaktyvios. Pagrindinė medžiaga yra vanduo – vandenilis*“.

respondentas A (žr. 1 priedą, protokolas Nr.1) sako <...> „*Manau, kad reikėtų masiškai ir, netgi priverstinai, įdiegti žaliosios energijos naudojimą. Tai būtų saulės natūrali energija, vėjo jėgainės, vandeniliniai varikliai mašinoms ir t.t.*“.

Respondentas D (žr. 1 priedą, protokolas Nr.4) teigia, kad pagrindinis procesas turėtų būti pačių žmonių suvokimas, kad reikia saugoti gamtą, žmonių sąmonės pasikeitimas. Tai pagrindinis procesas. Respondentas F (žr. 1 priedą, protokolas Nr.6) <...> „*iš tiesų, kol kas mes esame tokioje būklėje, kai viskas tik išbandoma, tačiau daugiausia dėmesio, kiek teko domėtis ir susidurti, skiriama ekologiniams restauravimams, tai siekis atkurti ir išsaugoti nykstančias rūšis, restauruoti jūras, ežerus, upes, dykumas, koralinius rifus ir t.t.*“.

Respondentas C (žr. 1 priedą, protokolas Nr.3) sako, kad <...> „*Manau, kad reikėtų šiuolaikinėje pramonėje nenaudoti plastmasinių pakuočių, o naudoti tik ekologiškas ir perdirbamas pakuotes pav. iš kartono ir kt. Šiuo metu dar nėra stengiamasi tai daryti.*“

O respondentas E (žr. 1 priedą, protokolas Nr.5) teigia, kad reikėtų kuo daugiau gaminti elektra varomų automobilių.

Apibendrinus respondentų išsakytas mintis, galima daryti išvadą, kad yra nemažai įvairių procesų ateičiai. Tai ir vėjo jėgainės, saulės energijos panaudojimas, eko namų statyba, termobranduolinė atominė energetika, vandeniliniai varikliai. Taip pat šiukšlių perdirbimas bei šiukšlių naudojimas energijai išgauti. Procesai vykdomi ne tik pramonėje, bet ir pačioje gamtoje. Pav. tokie kaip ekologinis restauravimas siekiant atkurti ežerus, upes, jūras bei išsaugoti nykstančias gyvūnijos rūšis.

Į paskutinį klausimą *koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą? Respondentai atsakė taip pat įvairiai.* Respondentas B (žr. 1 priedą, protokolas Nr.2) atsakė, kad <...> „*Naudojuosi ekologiškomis transporto priemonėmis – dviračiu. Rūšiuoju šiukšles, atiduodu perdirbimui tam tikras atliekas.*“

Respondentas A (žr. 1 priedą, protokolas Nr.1) teigia <...> „*Stengiuosi elektronines*

šiukšles išvežti į jiems skirtus punktus, nenaudoti vienkartinį maišelių, puoselėju sodą prie savo namo, jei yra galimybė stengiuosi rūšiuoti šiukšles, neperku maisto pakuotėse. “. Respondentas F (žr. 1 priedą, protokolas Nr.1) teigia <...> „*kol kas didelių darbų gamtos apsaugai nesu padariusi, bet, kaip sakoma, pradėk nuo savęs, tai aš pradėjau, taupyti vandenį, pakelti šiukšles, išmokau vaikščioti tam skirtais takais ir pan.* “

Apibendrinus atsakymus galima daryti išvadą, kad visi respondentai daugiau ar mažiau prisideda prie gamtos saugojimo, dalyvaudami švaros akcijose „ Darom“, rūšiuoja šiukšles, stengiasi kuo mažiau naudoti vienkartinį maišelių.

Alikus tyrimo analizę, tapo aišku, kad respondentai rūpinasi gamtos problemomis, beveik visi apklaustieji stengiasi saugoti gamtą, rūšiuoja šiukšles, domisi ekologinėmis problemomis. Praktiškai visiems respondentams gamta daro teigiamą įtaką fizinei ir dvasinei būsenai. Nors ne visi turi galimybę labai daug laiko praleisti gamtoje, tačiau buvimas gamtoje jiems suteikia jėgų. Visus apklaustuosius domina gamtos problemos. Labiausiai domina šiukšlės, jų perdirbimas. Ši problema domina todėl, kad visi su šiukšlėmis susiduriame kasdieniniame gyvenime. Daugelis respondentų taip pat mano, kad modernėjančios technologijos keičia žmonių požiūrį į gamtą. Manoma, kad tas požiūris ne būtinai yra blogas, arba kai kas mano, kad dėl to žmonės nėra kalti, kaltos aplinkybės, verčiančios mus taip gyventi. Į klausimą ar menas gali keisti žmonių požiūrį į gamtą beveik visi respondentai atsakė, kad gali ir, kad menas daro teigiamą įtaką formuojant žmonių požiūrį į gamtos problemas. Respondentai prisimena meno kūrinius, kurie yra palikę įspūdį, atkreipiant dėmesį į gamtos išsaugojimą ar problemas. Tai daugiausia filmai, kuriuos respondentams yra tekę matyti, arba reklama, kuri nuolat eksponuojama kasdienėje aplinkoje. Respondentai mano, kad reklama, nuolat šmėkščiojanti akyse gali daryti patį didžiausią įspūdį ir tuo pačiu įtakoti žmonių mąstyseną. Taip pat tai yra kinas ir fotografija. Respondentai vienbalsiai pasisako, kad vizualieji menai daro didžiausią įtaką, atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas.

Paklausus apie žinomus technologinius procesus, respondentai žinojo tikrai ne mažai. Labiausiai, jų manymu, šiuo metu aktualu eko energijos išgavimas, tai saulės baterijos, eko namų statyba, vandeniniai varikliai, elektra varomi automobiliai. Šiuo metu ypač populiarius saulės energijos naudojimas, vėjo jėgainės, elektra varomi automobiliai. Jei šie procesai būtų diegiami sparčiau, tai ir gamtos išteklių ir patį būtų labiau saugomi. Tačiau labai svarbūs procesai yra gamtos objektų restauravimas. Šiuo metu bandoma atkurti ežerus, upes, jūras tam, kad išsaugoti juos ateičiai. Taip pat bandoma išsaugoti nykstančias gyvūnų rūšis. Tai labai svarbūs veiksniai saugant gamtą ateičiai.

3. KŪRINIAI DARANTYS ĮTAKĄ KŪRYBAI

Prieš pradėdant kurti etiudus padariau trumpą literatūros analizę. Domėjausi įvairių dailininkų tapyba. Kiekvieno didžio menininko kūryba žavi savo originalumu bei profesionalumu. Jau prieš dešimt metų mane žavėjo, ir dabar žavi, impresionistų tapyba. Impresionizmas žavi savo ekspresija, spalvingumu, šviesos ir šešėlių žaismu. Impresionistų klestėjimo laikas buvo gan trumpas, tačiau šios srovės įtaka juntama dar ir šiais laikais. Būtent impresionistai pirmieji išpopuliarino tapybą plenerė. Jų darbai – tai sustabdytos akimirkos žavesys. Daugelis to meto meno kritikų smerkė ir net išjuokė impresionistų kūrybą. Tačiau buvo ir tokių žmonių, kurie įžvelgė šios meno srovės darbų amžinumą. Vienas iš jų buvo poetas Žiulis Laforgas. Apsilankęs impresionistų parodoje, jis rašė: „Impresionistai gamtą mato ir spalvų tviskėjimu bei kaita perteikia ją tokią, kokia ji yra iš tikrųjų. Ne piešiniai, šviesa ar modeliavimas – šis primityvus skirstymas išnyksta spalvų virpesiuose, kuriuose išgauti ant drobės įmanoma tik spalvų virpesiais“.

(Mažoji impresionizmo enciklopedija, 2001, p. 12).

O. Renuaras, K. Mone, F. Bazilis, A. Sislėjus, K. Pisaro, E. Dega, E. Manė – tai tik dalis dailininkų, priklausiusių naujai impresionistų srovei. Vieni jų tapė plenerinius peizažus, kiti – gilinosi į Paryžiaus bulvarinį gyvenimą. Kiekvienas iš jų paliko neišdildomą pėdsaką meno istorijoje. Renuaras nuolat tobulino savo tapybos techniką – staigiais potėpiais stengėsi perteikti margaspalvės saulės šviesą ir bespalvius šešėlius. K. Pisaro skiriamasis ženklas – taškiniai potėpiai. Labiausiai man imponuoja Klodo Monė kūryba. Būtent šio menininko paveikslas „Įspūdis. Saulėtekis“ (Impression: soleil levant), pristatytas pirmojoje impresionistų parodoje, suteikė šiai srovei pavadinimą. Dailininkas nuolat ieškojo būdų, kaip užfiksuoti „nepagaunamą akimirką“, išmėgino naują tapybos būdą, kai vienu metu tapydavo ant kelių drobių. Naudodamas šią techniką, Monė nutapė garsiuosius paveikslų ciklus „Javų stirtos“, „Tuopos“, kuriuose kartojasi tie patys motyvai tik vis skirtingu paros metu, beveik tobulai perteikdamas spalvų kaitą. „Jo paveikslai nėra vien spalvų sukulto įspūdžio išraiška, jie padeda nustatyti, kaip per spalvas išryškėja emocinis ryšys tarp menininko ir gamtovaizdžio“. (Mažoji impresionizmo enciklopedija, 2001, p. 212). Monė nutapė nuostabių peizažų, kuriuose mirguliavo vandenyje atsispindinti augmenija. Atmosferoje išsiliejusi šviesa, vandens gelmė sudarė paveikslų visumą. Net ir beveik apakęs, dailininkas tapė. Tačiau paskutiniame Živerni sodo paveikslų cikle dominavo ryškiai violetiniai potėpiai – kaip mestas iššūkis šviesai.

Taigi, galima teigti, kad impresionistų ir postimpresionistų kūrybai būdinga autoriaus intymių pergyvenimų, patirtų įspūdžių bei pojūčių perteikimas. Atsisakydami ryškių kontūrų ir

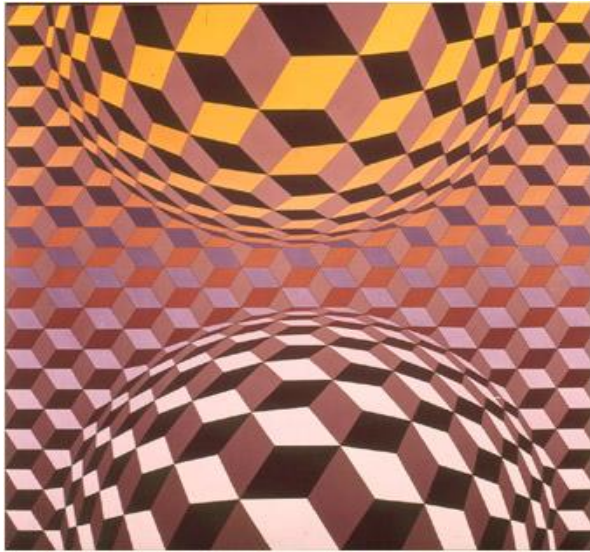
tamsių šešėlių, jie dažniau vaizdavo ne pačius daiktus, o juos supančią šviesą ir atmosferą. Impresionistai įtakojo daugelio pasaulio menininkų kūrybai, dailės istorijoje ši srovė minima kaip viena reikšmingiausių.

Toliau nagrinėjau įvairių dailininkų kūrybą, ieškojau analogų tapytojų darbuose. Man taip pat patinka ne tik impresionistų, bet ir postimpresionistų darbai, pvz. V. van Gogo, P. Sezano, tapyba, ir vėlesnių tapytojų: A. Modiljanio, T. Lotreko, P. Matiso darbai. Apžvelgus šių dailininkų tapybą, išpūdį daro dailininkų potėpis ir formų deformacija. Kadangi mano tapybos maniera judri ir ekspresyvi ieškojau kitų man, tapybos maniera, artimų dailininkų kūrinių. Jeigu analizuoti potėpio manierą ir jaudinantį virpesį paveiksluose, tai man labai artima V. van Gogo ir P. Sezano tapybos plastika. Šių dailininkų kūryba ir tapybos maniera padarė didelę įtaką mano tapybinio stiliaus formavimuisi.

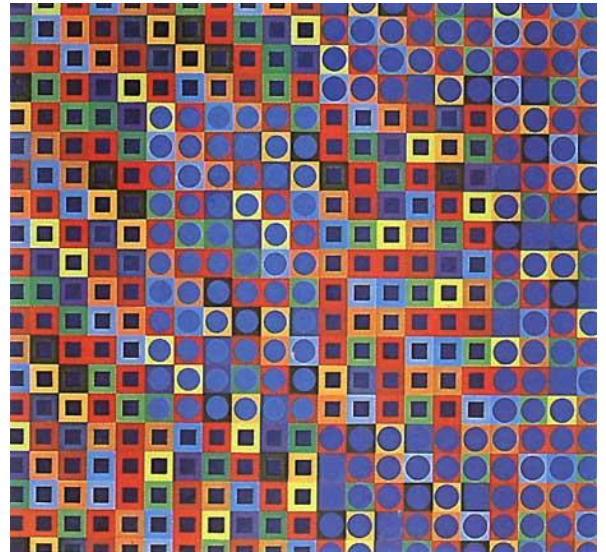
Stebint šiuolaikinių XX a. tapytojų kūrybą, labiausiai akį traukia optinio meno atstovai Bridget Riley (žr. 6 pav.) ir Viktoro Vazarelli darbai (žr. 7, 8 pav.)



6 pav. Bridget Riley

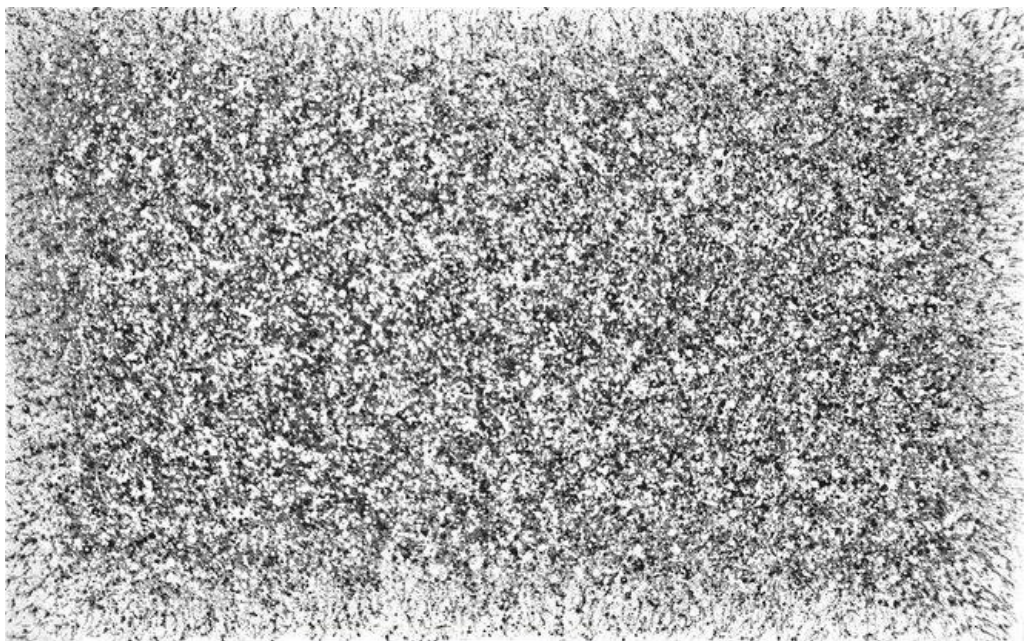


7 pav. Viktoras Vazarelli



8 pav. Viktoroas Vazarelli

Abu dailininkai yra optinio meno atstovai, nors jų darbai tiksliai apgalvoti piešiniai, tačiau man jie labai artimi. Tas smulkių spalvos tonų žaismas sudaro tam tikrą išpūdį. Persisėmęs utopinėmis idėjomis Vasarelis svajojo apie naują, džiuginančių spalvų pasaulį, kuriame kiekvienam žmogui būtų prieinamas vertingas dailės kūrinys. Būtent tai man labai artima. Taip pat Fluxus judėjimo pradininkės Vokietijoje M. Bauermeister konstruktyvus tašizmo kūrinų meistrė. (žr. 9 pav.)



9 pav. M. Bauermeister . Konstruktyvus tašizmas. 1958 m.

Stebint šiandien kuriančių menininkų darbus, savo meninę stilistiką ar braižą atradę dar 7–8 dešimtmečiais, arba jaunieji kūrėjai, tęsiantys abstraktaus ekspresionizmo (kitaip dar vadinamo informel ar tašizmo). Dėmesį patraukia tapytojos iš Vokietijos Ingeborg zu Schleswig-Holstein. (žr. 10 pav.). Dailininkė sako (Kultūros barai 2012/2. R. Jurėnaitė. 48 psl.): „ Mano darbai yra abstraktūs, nes jie kalba apie tikrovę anapus fizinės patirties“ . Tapytoja tapo plačiais potėpiais, veržliais gestais, spalvos galingu gūsiu. Visa tai išlieja drobės paviršiuje. Pav. Manfredas Schneckengeris rašo (Kultūros barai 2012/2. R. Jurėnaitė. 48 psl.): „ Besiliejanti raudona ir užsiliepsnojanti geltona turi kažką šventiško, gausiai džiūgaujancio ir labai arti prie mūsų priartėjančio, o mėlyna pasitraukia iš to bruzdesio. Šventė ir šventimas, artumas ir tolumai tai pagrindinės naujų paveikslų nuotaikos, pakylėjančios iki dvasingumo apie kuri kalba Kandinskis“ .

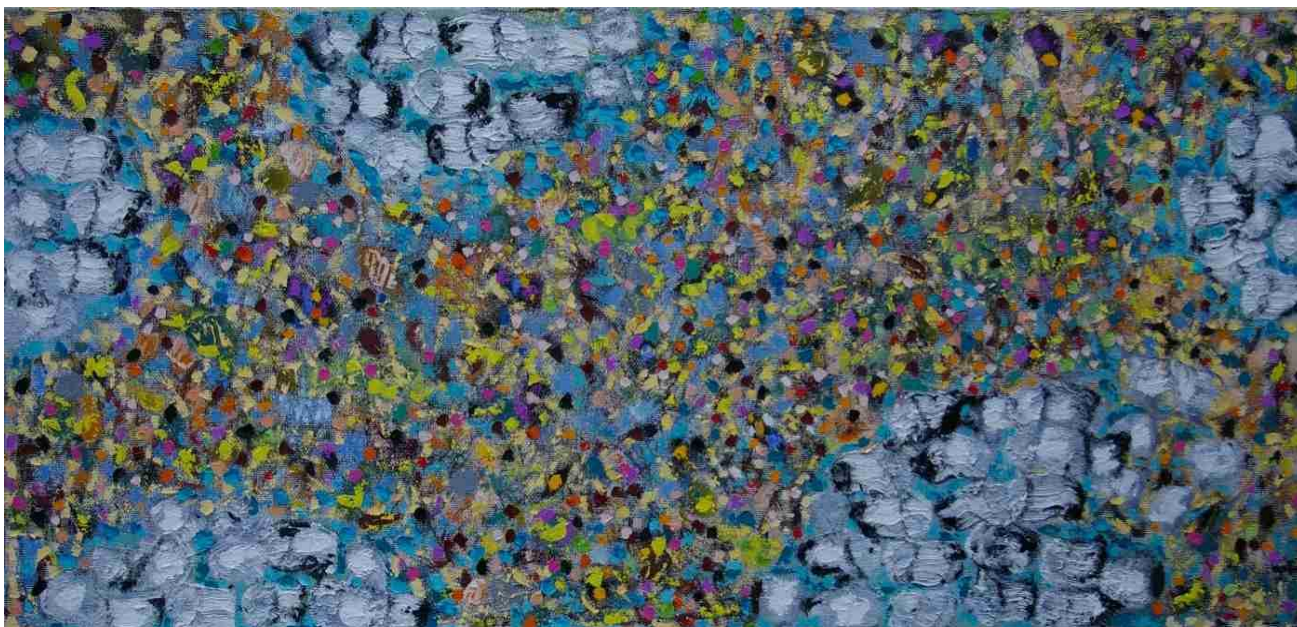


10 pav. Ingeborg zu Schleswig-Holstein. Be pavadinimo. 2010 m.

Dailininkų kurių darbuose balansuojama ties abstraktaus meno ir realizmo užuominos suvokimo riba, kurių darbai verčia žiūrovą „įjungti“ vaizduotę, sukuria emocinę nuotaiką, man labiausiai artimi, pradant impresionistais ir tęsiant apžvalgą iki šių dienų.

Apžvelgiant tapytojų darbus stabtelėjau ties lietuvių tapytojų kūrybą. Čia atradau man labai artimą savo tapybos stiliumi ir plastine maniera lietuvių dailininkę Arūnę Tornau. Dailininkės A. Tornau taškinė tapyba žavi savo spalvų koloritais, tai tarsi žydinčios pievos arba medžiai pavasarį, žolynai. (žr. 11 pav.) Dailininkė sako (L. Žilytė 2009. <http://www3.lrs.lt/pls/inter>): „Jaučiu nuolatinį poreikį pabūti gamtoje, joje „nuskęsti“, apsivalyti nuo nereikalingų emocijų“. „Esu tikra,

kad tai, kas įstringa susižavėjimo akimirką gamtoje, anksčiau ar vėliau koku nors pavidalu ateis į mano darbus. Pačios gamtos niekuomet netapau, bet gamta inspiruoja tam tikras dvasines būsenas, kurios abstrakčia forma vėliau atsiranda paveiksle. Mėgiamu temų turiu nedaug, jos kartojasi.“



11 pav. Arūnė Tornau. Debesys pievoje. 2007 m.

Tapytojos Arūnės Tornau paveikslai formuojami iš taškų, tai dekoratyviniai paveikslai primenantys gamtos motyvus, dvelkiantys lietuviška gamta. Tai kūrėja artima mano ideologijai.

Taip pat man imponuoja N. Saukienės kūryba. Dailininkės visas dėmesys sutelkiamas į augalus: pievos gelmę, žiedus, jų šešėlius, tokį perregimą, impresionistišką oro virpėjimą stiebelių žaidime. Šiose pievose netikėtai apsigyvenę gyvūnai ar vaikai drobėms suteikia skirtingų atspalvių. Dailininkės drobių mirgėjime atsikartoja žymiojo impresionisto Clodo Mone (1840–1926) išieškotos spalvos ir šviesos virpesys. Šios dailininkės darbai man ypač artimi. Man patinka paslaptingas oro virpėjimas paveiksluose, netikėtai šmėkščiojančios žmonių figūros, vaikai, gyvūnai. (žr. 12 pav.)



12 pav. Nomedas Saukienė. „Svečių diena“

Pasak J. Ludavičienės (2007, N. Saukienės paroda. Komentaras): „Nomedai Saukienei svarbūs Violetiniai varpeliai, sodriai mėlyni vilkdalgiai, baltos hortenzijos, raudonos pelargonijos, geltonos saulėgražos, sausi sudžiūvę šiekštai ir šabakštynai. Ir, žinoma, alijošiai. Visų pirma – alijošiai sudaro augalinį Nomedos Saukienės pasaulį. Pasaulį, kuriame žolynai yra ne šiaip sau dekoratyvinis akcentas o plėšrūs, kibūs, karštligiški, gaivališki, ištiesę savo šakas, plikas ar žaliuojančias, susiraizgę ir susimazgę.“ Taip pat kailiai ir žmonės. Tokia yra Nomedos Saukienės tapyba.

Tapytoja Kunigunda Dineikaitė taip pat vysto neoekspresionizmo tradicijas. Sukurtuose jos paveiksluose dominuoja asmeniniais išgyvenimais grindžiami reginiai, artimi abstrahuotiems metaforiškiems peizažams. Juose ypač svarbus emocionalumas, glaudžiai susijęs su idėjos įgyvendinimo ekspresyvumu, technikos originalumu. (žr. 13 pav.)



13 pav. K. Dineikaitė. „Atnešk man rytoj dvi baltas gėles“. 2012 m.



14. B. Gražys. „ Duobė“. 2009

Taip pat įdomūs tapytojo Broniaus Gražio darbai. Dailininkas vaizduoja gamtos vaizdinius, juos paversdamas suraizgytais „nėriniais“ ar „užuolaidomis“. Tokia tapytojo gamtos objektų interpretacija daro įspūdį. Labiau įspūdį daro ne pats objektas, bet to objekto atlikimo – išpildymo maniera. Susiraizgiusios linijos, persipynę potėpiai. Pav. paveikslas „Duobė“ (žr. 14 pav.)

Apžvelgus dailininkų tapytojų kūrybą galima daryti išvadą, kad kiekvienas tapytojo paveikslas – realybės ir fantazijos sintezė, kartais džiugus ir ramus, kartais melancholiškas ir ilgesingas, kartais emocionalus ir ekspresyvus dviejų pasaulių egzistavimas. Visi, tiek XIX a. pabaigos, XX a., ir šių dienų dailininkai impresionistai, ekspresionistai, emocinės tapybos kūrėjai, ieško sąsajų su gamta su pačiu savimi.

4. KŪRYBINIŲ DARBŲ ANALIZĖ

4. 1. Idėjų paieška

Visada mane labai veikė gamta, jos pasikeitimo fenomenalumas, jos mįslė, kurią nuo pat vaikystės bandžiau įminti, kad gamta yra mumyse, mes esame joje, ir jei bandysime nepaisyti jos dėsnių, atitrūksime nuo jos, taip galime prarasti savąją prigimtį, galime nukentėti tiek dvasiškai tiek fiziškai. Dar dabar regiu mintyse kaip vaikystėje stebėjau šakelių gausą, lapelių mirgėjimą, šviesos ir šešėlių žaismą medžiuose, žolėje, laukų gėlynuose. Todėl analizuojant literatūros šaltinius, stebint menininkų darbus, skaitant jų mintis, stebint pačią gamtą, kilo mintis atskleisti pasirinktą koncepciją kurią subrandinau studijų metu. Paveikslais parodyti žmonėms gamtos grožį ir svarbą mums. Mano manymų tapyba turi nešti žinią, paveikslai turi kalbėti, pranešti, arba būti draugu žiūrovui.

Savo eskizus ir bandomuosius paveikslus pradėjau kurti inspiruojama gamtos motyvų, bundančių pavasario reiškinijų. Pirmiausia mane paveikė bundanti pavasario gamta, miškai, miškų augmenija, kuri pirmiausia sužydi ir vilioja mus įkvėpti gamtod kvapų. Pradėjau kurti darbų kolekciją, kurioje vaizduoju gyvybingumą, žmogaus ir gamtos pradą, žmogaus gyvenimą gamtoje ir santykį su ja. Tapybos darbuose nuosekliai vaizduoju pavasario ciklą, gyvybės prabudimą ir kulminaciją.

Tapydama pirmus darbus naudoju taškinę plastiką, tapiau taškais. Tai abstrakčios kompozicijos. Vaizdą sukuria tašku dėliojimo sistema. Horizontalios linijos iš taškų primena žydėjimą miške, pirmuosius pavasario žiedus – žibutes. Ši ciklą pavadinau: „Žydėjimo pradžia“. (Žr. 15, 16, 17 pav.)



15 pav. „ Žydėjimo pradžia 1“ 110 x135, aliejus, drobė, 2012

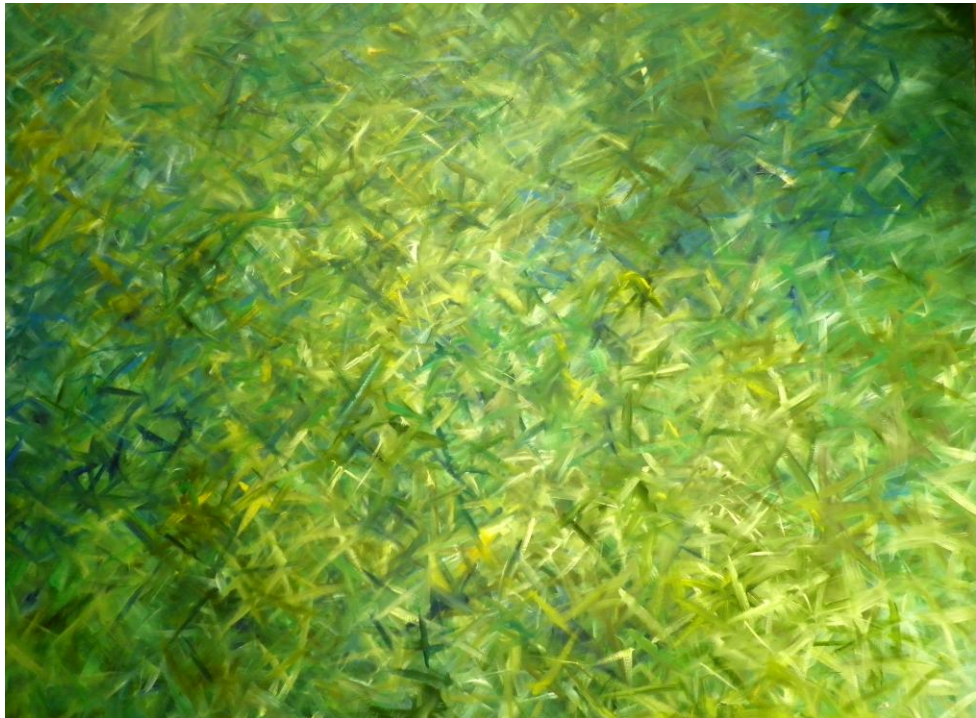


16 pav. „ Žydėjimo pradžia 2“ 140 x165, aliejus, drobė, 2012

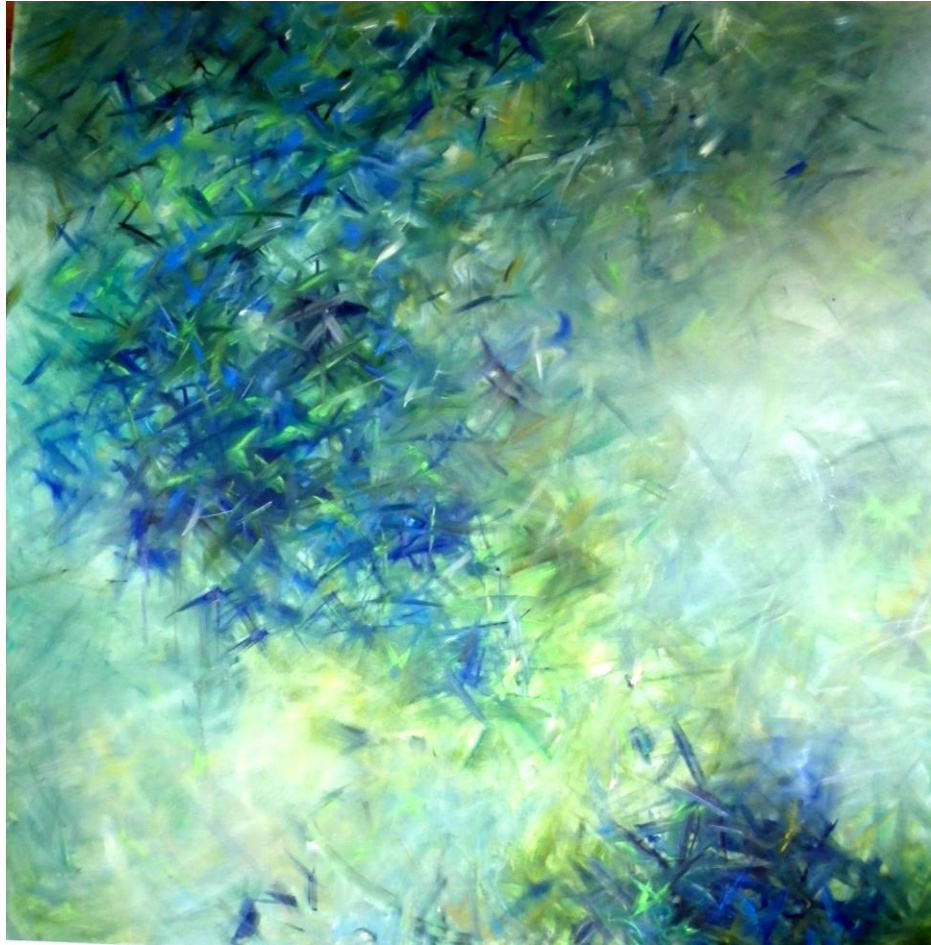


17 pav. „Žydėjimo pradžia 3“ 110 x135, aliejus, drobė, 2012

Toliau stebint gamtą, kuriant, ieškant motyvų sukūriau du paveikslus, kuriuos pavadinau: „Žolės kvapas“ (žr. 18 pav.) , ir „Šienapjūtė pas tėvą“ (žr. 19 pav.)



18 pav. „Žolės kvapas“ 120 x146, aliejus, drobė, 2012



19 pav. „Šienapjūtė pas tėvą“, aliejus, drobė, 150 x 150, 2012

Šiuos darbus tapiau naudodama brūkšninę plastiką, žaliai mėlyną koloritą. Paveiksluose stengiausi atskleisti žolės motyvą, persipynusius žolynus. Paveiksle „Šienapjūtė pas tėvą“ (žr. 19 pav.) sukūriau dinamišką kompoziciją, kuri išreiškia šienapjūtės vyksmą, įtampą dėl orų. Išblankstantys ir vėl ryškėjantys tonai sudaro pulsavimo įspūdį, judėjimą, darbų ritmą, nesibaigiančius darbus, kuriuos žmogus turi padaryti norėdamas išlikti. Tai tam tikras gamtos ir žmogaus gyvenimas kartu, tai lyg šokis, kuri žmogus šoka kartu su gamta.

Inspiruojama gamtos jėgų, veikiama gamtos dėsniu, nutapiau du paveikslus, kuriuose vaizduoju gyvybės vyksmą, gyvenimo sukimąsi ratu, nenumaldomą gyvybės vystymąsi ir visko atgimimą.

Paveikslus pavadinau „Amžinas žydėjimas“ (žr. 20 pav.) ir „Visa kas gyva juda į priekį“

(žr. 21 pav.) Judantys taškai paveiksluose sudaro judėjimo, veiksmo įspūdį, vizualizuoja gamtos ritmą, kuris nepriklauso nuo žmogaus norų. „Amžinas žydėjimas“ simbolizuoja viską sukimąsi ratu, amžiną vyksmą, tai lyg žiedas lyg moteris gamta, kuri nuolat atnaujina gyvybę.



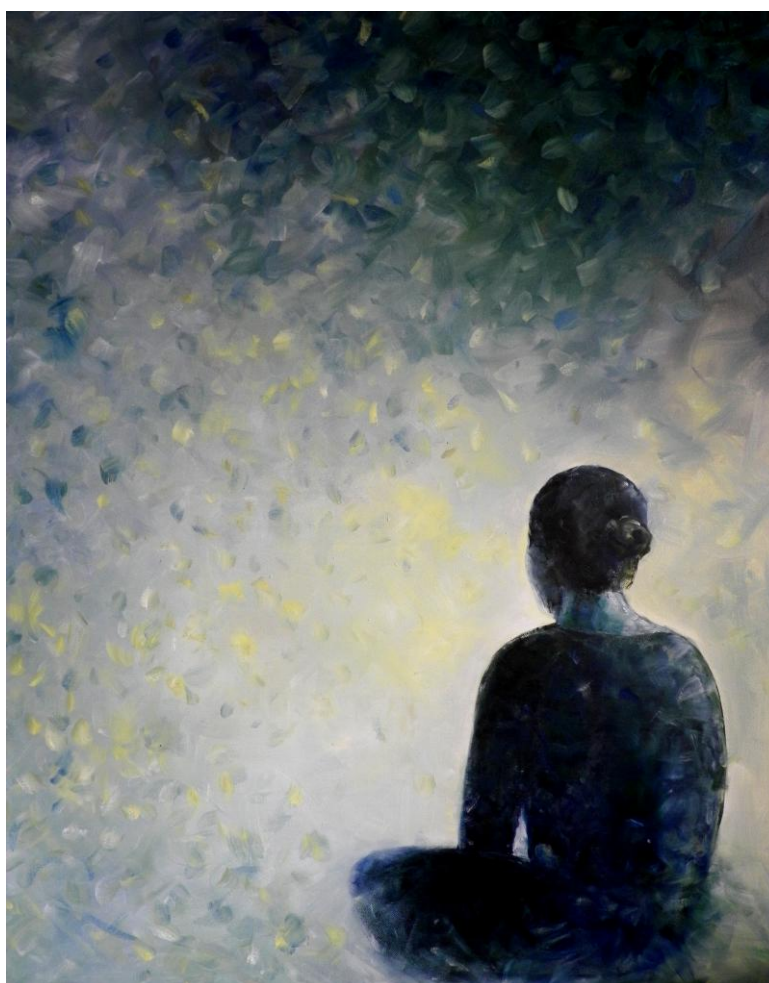
20 pav. „Amžinas žydėjimas“ 170 x125, aliejus, drobė, 2012



21 pav. „Visa kas gyva juda į priekį“ 170 x125, aliejus, drobė, 2012

Kuriant vis mažiau apie žmogaus santykį su gamta, žmogaus egzistenciją gamtoje ir susiliejimą su ja. Jei žmogus susilietų su gamta atsiduotų jos dėsniams išsispęstų daug žmogaus problemų. Tačiau visas žmogaus gyvenimas priklauso nuo jo paties veiklos, žmogus nebegali atsisakyti daugybės dalykų ir atsiduoti gamtai. Atliekant tyrimą išimčiau respondento A pasakytus žodžius: (Žr. 1 priedą. Protokolas Nr. 1) „ *Jei kalbėti apie meno ištakas, pav. Lietuvių liaudies meną, tai jis visas yra išplaukęs iš gamtos ir jos motyvų. Jei mūsų senoliai sėmėsi iš gamtos, tai šiuo metu menas turi gelbėti gamtą, kad vėl galėtume iš jos sėmtis*“. Šie, respondento A, žodžiai verčia susimąstyti. Visais laikais žmogus sėmėsi iš gamtos, dabar atėjo tas metas, kai reikia gelbėti gamtą, kad galėtume iš jos vėl sėmtis. Vienas, pasak respondento A, gamtos gelbėjimo būdų yra menas.

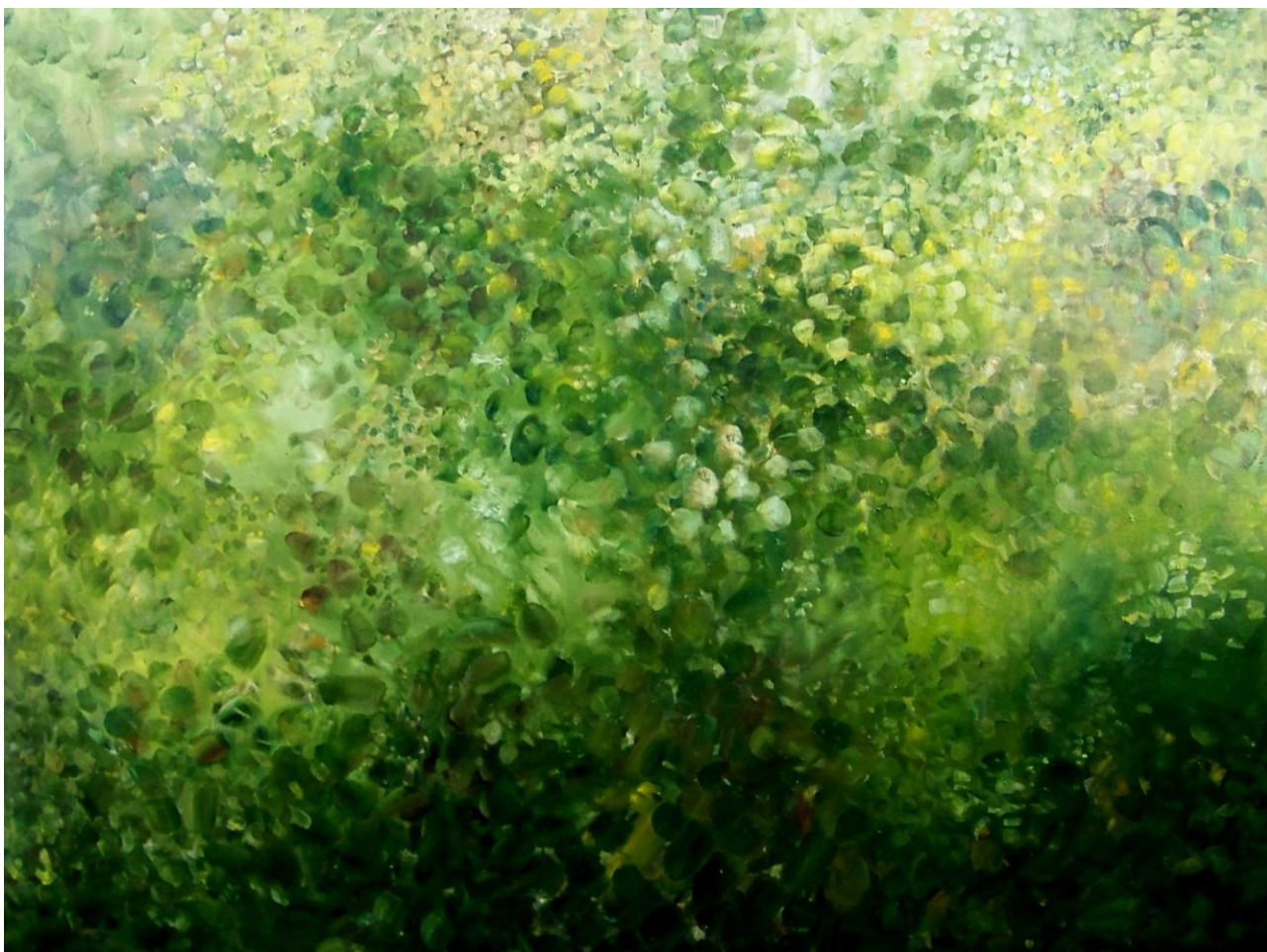
Besisukant mintims apie žmogų ir gamtą nutapiau paveikslą atspindinčius žmogaus ir gamtos buvimą kartu, žmogaus susiklausimą su gamta ir tuo pačiu žmogaus vienišumą gamtoje. Norėjau parodyti kaip žmogus tampa svetimas ir vienišas gamtoje dėl savo paties veiksmų, bet kartu visiškoje taikoje su gamta. (Žr. 22 pav.) „Tyla“. Paveiksle žmogus meditacinėje būsenoje.



22 pav. „, Tyla“ 120 x150, aliejus, drobė, 2012

Tačiau žmogus viską gali pasiekti būdamas dvasinės ramybės būsenoje, tyliu bendravimus su gamta, žvelgdamas į savo vidų, susitapatindamas, būdamas visiškoje taikoje su ja, girdint kiekvieną gyvasties šlamesį, šviesos virpėjimą.

Stebint aplinką, mane paveikė gamtinės inspiracijos, nutapiau „Laukų gėlynus“. Šiame paveiksle vyrauja taškiniai potėpiai, kurie yra skirtingų dydžių, kurie sukuria tam tikrą pievos, lauko išpūdį. Tai spontaniškai gimęs kūrinys, ekspresyviai išsiliejęs iš gamtos vaizdinių. (Žr. 23 pav.)



23 pa. „Laukų gėlynai“ 170 x135, aliejus, drobė, 2012

Eksperimentuojant potėpiais, keičiant jų formą, bandžiau sukurti judėjimo ir vyksmo išpūdį, kuris nuolat vyksta gamtinėje aplinkoje. Nutapiau paveikslą „Tekanti saulė“ (žr. 24 pav.) Tai judėjimo išpūdį sudarantis paveikslas, kuriame iš apačios į viršų kyla smulkūs potėpiai. Tai lyg saulės tekėjimas, kuris pasako, kad prasideda diena ir vėl bus šviesu. Išpūdingas dydis, judantys potėpiai sukuria jaudinančią nuotaiką, prikausto žiūrovą, priverčia akį bėgioti nuo vienos paveikslo vietos į kitą.



24 pav. „ Tekanti saulė“ 170 x135, aliejus, drobė, 2012

Kuriant vis norėjosi išbandyti skirtingas drobių formas ir matmenys. Pasirinkau kvadratą. Kvadratas man asocijuojasi su centru, stabilumu, nenugalimumu. Nutapiau du kvadratinius paveikslus, raudono ir žalio kolorito. Raudonas paveikslas vaizduoja virpesius. Pavadinai jį „ Virpesiai“ (žr. 25 pav.) Virpesiai tokie kokius tik gali įsivaizduoti žiūrovas. Tai gali būti širdies virpesiai, dvasios, gamtos garsų virpesiai, džiaugsmo. Žalio kolorito paveikslas – tai žolynai vasara. (Žr. 26 pav.) „ Žolynai“ . Žolynai primenantys vasaros kvapus, atgaivą nuo miesto šurmulio, vaikščiojimo basomis žole, tą jausmą kai išsimauname batus ir jaučiame palaimą atsistoję basi ant žolės. Paveikslas lyg įtraukia į save ir verčia svaigti prisimenant gaivumą. Pasak tyrimo dalyvio, respondento C „ *Gamtos vaidmuo man labai svarbus. Gamtoje aš pailsiu, atsigauanu, palengvėja savijauta, atsiranda gerų minčių, idėjų.*“ Arba respondentas F sako: „*Būdama gamtoje tiek fiziškai tiek psichologiškai atsipalaiduoju, nusiraminu.*“. Taip pat respondentas H sako: „ *Gamta mano dvasinei ir fizinei būsenai yra labai svarbi. Iš ten pasisemiu kūrybinių idėjų.*“

Būtent šito siekiau tapydama paveikslus. Visa tai labiausiai jaučiasi žaliuosiuose paveiksluose. Labiausiai norėčiau, kad mano paveikslai džiugintų ligonius, kad jie kabėtų reabilitacijos skyriuose, sanatorijose, kad padėtų žmonėms atsigauti tiek dvasiškai tiek fiziškai.



25 pav. „Virpesiai“ 150 x150, aliejus, drobė, 2012

Kuriant paveikslą visada mąstau ką gali jausti žiūrovas žiūrėdamas į jį. Koks paveikslo - gamtos santykis su žiūrovu – žmogumi (paveiksluose vaizduoju gamtą, o žiūrovas yra žmogus). Taip bandau atskleisti savo koncepciją.

Lapkričio mėn. Telšių miesto galerijoje man pavyko suorganizuoti savo darbų parodą ir sužinoti kokį įspūdį paliko mano paveikslai žiūrovui. Kelios citatos iš atsiliepimų apie parodą: „ *Visiška taika su gamta, su savimi, ramybė*“, „ *Šioje parodoje raminančiai jautiesi, spalvos neblaško, malonu jaustis dalimi šių vaizdų.*“, *Žiūrint į paveikslus, ilgesnį laiką, norisi juos pasiimti. Jų paprastumas kelia šiltą, paprastą, natūralią emociją.*“, „ *Kiekvienas žmogus gali savaip interpretuoti, sukurti savo vizijas, žiūrėdamas į kiekvieną paveikslą atskirai gali pasinerti į savo asmeniškus išgyvenimus.*“, „ *Paveikslai įtraukia į save*“, „ *Ačiū už malonias akimirkas suteiktas drobėje, ta vibracija, švelnumas...*“, „ *„Amžinas žydėjimas“*“, „ *Tyla*“ – *beprotingai nuostabūs.*“, „ *Labiausiai įstrigo: „Tekanti saulės, „Amžinas žydėjimas“*“, „ *Rūke*“.



26 pav. „Žolynai“ 150 x150, aliejus, drobė, 2012

5. KOLEKCIJOS „GAMTOS IR ŽMOGAUS SANTYKIS“ REALIZAVIMAS

Mano galutinio kūrybinio darbo tikslas: pavaizduoti savo sukurtą viziją, perteikti koncepciją. Kaip rašė Krokuvos avangardistas, poetas T. Peiperis (2012. „Dailė 2012/1“ Psl. 27) „Kūrinys tyri vystytis kaip gyvas organizmas, kaip pumpuras skleistis prieš mus.“

Pritaikiau sau šiuos žodžius, nes nuo pat užmanymo pradžios mažiau apie tai, kūriau vizijas, kurias galėčiau įgyvendinti drobėje. Šis mano darbas nuosekliai apmąstytas kelias, analizuojantis gamtos ir žmogaus santykį. Visi tapybos darbai, pradedant nuo bandomųjų paveikslų ir baigiant galutine kolekcija, yra ekspresyviai išplaukę iš vidaus, tai jausmo proveržiai, glaudžiai susieti su buvimu gamtoje, visiškoje taikoje su gamta. Pagrindinės darbų atlikimo priemonės yra: spalva, potėpis, šviesotamsa. Savo koncepciją stengiuosi atskleisti, ne realiu vaizdu, o impulsyviu jausmų perteikimu. Kaip teigė A. Matisas (Claude Frontisi, 2007, psl. 398, „ Vizualioji meno istorija“) „ Aš jaučiu spalvą, taigi ji formuoja mano drobę. Tačiau dar reikėtų sukonzentruoti jausmus ir stengtis, kad naudojamos priemonės pasiektų maksimalią ekspresiją.“ Remiantis šiais žodžiais stengiausi sukonzentruoti jausmus ir mintis, kad pasiekčiau tapybinės struktūros autonomijos išreiškiančios mano išsikelto koncepciją pavaizduoti gamtos santyki su žmogumi, egzistenciją, gamtos ciklų vyksmą.

Galutinė kolekcija susideda iš aštuonių paveikslų. Kiekvienas paveikslas turi savo prasmę. Kuriant baigiamojo darbo kolekciją man labai padėjo rudenėjanti gamta. Stebėjau besikeičianti gamtovaizdį ir kūriau kolekciją, tai tarsi buvo pokalbis su aplinka, gamtos erdvėmis, kurios mane nuolat inspiravo tapyti tai ką jaučiu ir matau. „ Beržo viršūnė“ (žr. 27 pav.) Šis paveikslas tapytas taškais, kuriais siekiau išreikšti lapų mirgėjimą, oro virpesius. Tai žalios, geltonos spalvos kolorito vaizdinys. Paveikslas „ Rudens akimirka“ (žr. 28 pav.) raudono kolorito darbas. Tai tarsi įkūnija visą rudens esmę. Tai lyg simbolis rudens vaizdų. Šie du darbai lyg įvadas į gamtos pasirengimą rudeniiui, gamtos rūbo keitimą.

Paveikslas „ Viržiai“ (žr. 29 pav.) vaizduoja miško rudeninį žydėjimą, viržių, samanų spalvų koloritą. Violetiniai, pilkšvi atspalviai, samanų minkštumas inspiravo nutapyti šį paveikslą. Norėjau išreikšti miško kvapą rudeni, grybavimo metą. „Pirmasis šaltis“ (žr. 30 pav.) – tai įkvėptas pirmojo leduko, kuris būna ryte prasidėjus pirmiems šalčiams. Šie darbai vaizduoja pilkšvuosius, mėlynuosius, violetinius arba pelenų rožės spalvų tonus esančias gamtoje rugsėjo, spalio mėnesiais. Kuriant paveikslą „Pieva“ (žr. 31 pav.) norėjau išreikšti rudenėjančios pievos įvaizdį, kai pievoje sklendo medžių lapai ir ji tampa jau nešienaujama, tarsi apmirusi.



27 pav. „Beržo viršūnē“, 140 x165, aliejus, drobē, 2013



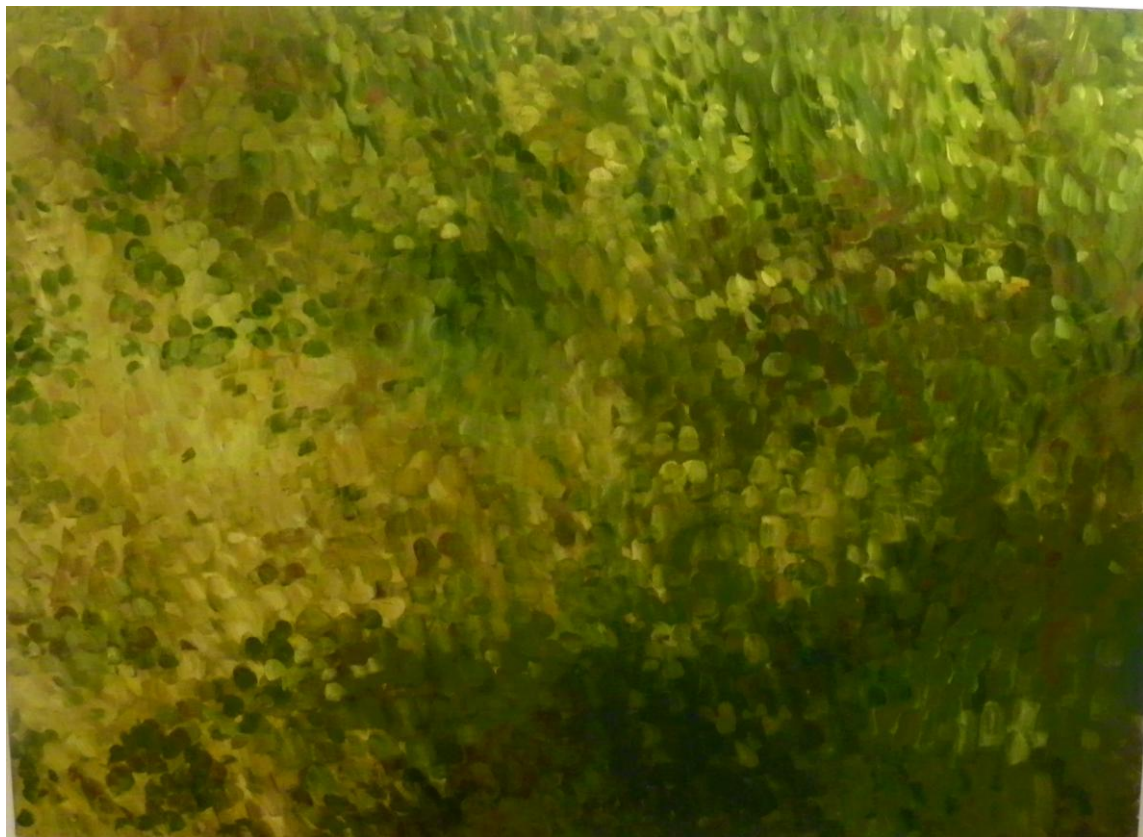
28 pav. „Rudens akimirka“, 140 x165, aliejus, drobē, 2013



29 pav. „Viržiai“, 140 x165, aliejus, drobė, 2013



30 pav. „Pirmasis šaltis“, 140 x165, aliejus, drobė, 2013



31 pav. „Pieva“, 140 x165, aliejus, drobė, 2013



32 pav. „Klevas ant kalvos Vilniuje“, 140 x165, aliejus, drobė, 2013

Paveiksle, „Klevas ant kalvos Vilniuje“ (žr. 32 pav.) dominuoja byrantys potėpiai, geltonas koloritas. Potėpių gausa stengiasi įtraukti žiūrovą į besisukanti lapų verpetą.

Ir kolekcijos du paskutiniai paveiksai lyg užtvirtina ir pabaigia kolekcijos vystymąsi. Paveikslas „ Šlamesys“ (žr. 33 pav.), rudų ir oranžinių spalvų, primenantis paskutinius rudens atodūsius, kai medžiai dar turi kelis lapus, kontrastuojančius ryškiai mėlyname lapkričio danguje, kurie praneša apie netrukus prasidėsiančią žiemą. Ir galiausiai paskutinis paveikslas „ Žiemos pradžia“ (žr. 34 pav.) Šiuo darbu lyg ir pabaigiu savo kolekciją, savotiškai padedu tašką santykiyje su gamta. Tai lyg pasiruošimas šaltajam laikotarpiui, žiemos miegui.

Visa kolekcija sukurta emociniu, jausminiu pagrindu. Visiškai betarpiškai sąveikaujant su gamta, gamtos reiškiniais. Paveikslais noriu, kad žiūrovas užsimirštų ir savotiškai būtų „ pagautas“ mano paveikslų ir pasijustu lyg esąs gamtoje. Štai tada ir įvyksta žmogaus santykis su gamta. Toks ir yra mano kūrinių tikslas.



„Šlamesys“ 140 x180, aliejus, drobė, 2013



„Žiemos pradžia“ 140 x180, aliejus, drobė, 2013

IŠVADOS

- Apžvelgus literatūros šaltinius tampa aišku, kad šiuo metu visuomenėje gamtos problemos yra labai aktualios. Nemažai dėmesio skiriama gamtos išsaugojimui ateities kartoms. Kuriamos organizacijos ir projektai. Tokie kaip Darnus vystymasis, eko energetika, gamtos objektų restouravimas. Žmonija ne tik vysto ekonomiką, bet tuo pačiu rūpinasi gamtos išsaugojimu ateičiai. Tačiau dar daug reikia dėti pastangų, kad gamta būtų nepažeidžiama ir išsaugota.
- Susipažinus su meno kūrėjų darbais apie gamtą, galima daryti išvadą, kad gamtos aktualijos labai populiarios mene. Kuriamas daug kino filmų atkreipiančių žmonių dėmesį į gamtos problemas, kuriami plakatai gamtos išsaugojimo temomis, fotografuojama gamta. Beveik kiekvieno menininko garbės reikalas kurti conceptualius tarpdisciplininius kūrinius gamtos išsaugojimo temomis – tai žemės menas, įvairūs meniniai judėjimai, festivaliai.
- Tyrimas parodė, kad žmonėms rūpi gamtos išlikimas ateičiai. Visi respondentai daugiau ar mažiau rūpinasi gamta. Labiausiai juos domina šiukšlių ir atliekų problemos. Kiekvienas kiek gali tiek prisideda prie gamtos išsaugojimo.
- Kuriant šį darbą išanalizavau daug įvairių dalykų, praplėčiau savo akiratį ekologinėmis temomis. Stebėjau ir nagrinėjau gamtą ir jos reiškinius. Visas kūrybinis šios idėjos kelias buvo paremtas gamtos stebėjimu ir pajautimu. Manau man pavyko. Ir toliau gilinsiuosi į gamtos problemas, stengdamasi jas atskleisti savo kūryboje. Stengsiuosi, kad žmonės neatitrūktų nuo gamtos ir nors mažyte dalelyte jiems padėsiu.

LITERATŪRA

1. Andrijauskas A. 1995, Grožis ir menas. Vilnius.
2. Claude Frontisi, 2007, Vizualioji meno istorija.
3. Kardelis N. 2006. Ar žmogus yra gamtos dalis?
4. Kalenda Č. 2007, „Ekologinė etika” .
5. Kultūros barai 2012, Nr. 2 R. Jurėnaitė. „Titanike – du ryškūs vokiečių abstrakcionista”
6. Stauskaitė J. , Lubytė E., Nevčesauskienė N. 2002, Meno pažinimas: mokytojas – mokinys. Vilnius.
7. Šliogeris A. 2006, Būtis ir pasaulis. Vilnius. Margi raštai.
8. Šliogeris A. 1985, Žmogaus pasaulis ir egzistencinis mąstymas. Vilnius. Mintis.
9. Šliževičiūtė E. Moksleiviai tampa priklausomi nuo kompiuterio. 2005, Mokyklos frontas.
10. Žukauskienė R. 1996, Raidos psichologija.- Vilnius: “Margi raštai”
11. Dailė 2012/1 art. (27, 70 psl.)
12. Mažoji impresionizmo enciklopedija. 2001, Vilnius.
13. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija. Darnus vystymasis. [Žiūrėta 2012 – 04- 20] .
Prieiga per internetą < http://www.am.lt/VI/rubric.php3?rubric_id=1034#r/606>
14. Lukošitė S. Nauja vaikų ir paauglių liga- virtualus supermenas. [Žiūrėta 2012 – 03- 20] .
Prieiga per internet: < <http://zurnalas.darnipora.lt/vaikas-prie-kompiuterio-7037.html>>
15. Žemės menas. [Žiūrėta 2012 – 04- 22] Prieiga per internetą:
< <http://gyvenimas.delfi.lt/stories/zemes-menas-dialogas-su-gamta.d?> >
16. Nikolajus – oliskis -visos-mano-idejos-is-anapus [Žiūrėta 2012 – 04- 22] Prieiga per internetą:
<<http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2008-09-10-nikolajus-poliskis-visos-mano-idejos-is-anapus/3620/print>>
17. [Žiūrėta 2012 – 12- 19] . Prieiga per internetą: <<http://www.grynas.lt/gyvenimas/grynas-kinas-zalias-filmas-apie-sudegintus-gamtos-namus-ir-persekiojamus-miskozmones.d?id=41648507>>.
18. [Žiūrėta 2012–12-22]. Prieiga per internetą:
<<http://www.15min.lt/naujiena/kultura/renginiai/zaliaji-kino-festivali-vainikuos-apdovanojimu-vakaras-sostineje-29-168557#ixzz1pgtbv3gC>>
19. Žalasis kino festivalis. . [Žiūrėta 2012 – 04- 20] . Prieiga per internetą:
<<http://www.grynas.lt/tv/zalasis-kino-festivalis-gamtos-dienos-i.d?id=51819323&video=1%23video#ixzz1pgpretat>>

20. Goldsworthy. [Žiūrėta 2012 – 04- 25]. Prieiga per internetą:
<<http://www.google.lt/search?q=Goldsworthy.&hl=lt&prmd=imvnsb&tbm=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ei=HBasT4PPEoHTsgaDvtjWBA&ved=0CGoQsAQ&biw=1366&bih=>>>
21. Virtualus bendravimas. [Žiūrėta 2012 – 04- 30]. Prieiga per internetą:
<http://www.straipsniai.lt/Virtualus_bendravimas/puslapis/14179
<http://www.alfa.lt/straipsnis/c27784>>
20. Seimo parodų galerijoje naujais A. Tornau kūriniais. [Žiūrėta 2012 – 04- 30]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=7055&p_d=91164&p_k=1
21. Klaipėdos parodinėse erdvėse šiuolaikinės tapybos šūkis, Kauno diena, straipsnis. [Žiūrėta 2012 – 04- 30]. Prieiga per internetą: <http://kaunodiena.lt/naujienos/kultura/klaipedos-parodinese-erdvese-siuolaikines-tapybos-issukiai-433849#ixzz2GqetM5mA>
22. Dviejų jaunų tapytojų parodose – būsenų erdvės, Diena.lt. Straipsnis. [Žiūrėta 2012 – 04- 30]. Prieiga per internetą: <http://www.diena.lt/naujienos/laisvalaikis/dvieju-jaunu-tapytoju-parodoje-busenu-erdves-271855#ixzz2Gr7xz5Xa>

PRIEDAI

1 priedas

INTERVIU PROTOKOLAS Nr. 1

Respondentas A

Lytis Vyras

Data 2012 – 04 - 08

Respondento amžius 45 m.

1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?

Kadangi gyvenu nuosavame name, kur yra kiemas, tai mano visas laisvalaikis vyksta gamtoje.

2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?

Labai svarbus. Nesvarbu žiema ar vasara, gamtoje yra kuom užsiimti. Jei esi pavargęs, pav. žiemą, tai pakasi sniegą ir atsigauni tiek dvasiškai tiek fiziškai. Man gamtos įtaka teigiama ir labai svarbi.

3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.)

Taip, gamtos ekologinės problemos mane labai jaudina. Pav. kaip nebūtinai medžių kirtimas, miškų šiukšlinimas.

4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?

Manau, kad žmogaus veikla daro labai bjaurią ir didelę įtaką. Negalima tiek besaikiai naudoti gamtos išteklių, viskam yra ribos.

5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote?

Požiūris neturėtų keistis. Mano manymų modernėjančios technologijos turėtų padėti išsaugoti gamtą, tačiau realybė yra kitokia.

6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?

Manau, kad menas visada daro įtaką žmogaus mąstysenai ar tai būtų gamtos ar kitos problemos. Jei kalbėti apie meno ištakas, pav. Lietuvių liaudies meną, tai jis visas yra išplaukęs iš gamtos ir jos motyvų. Jei mūsų senoliai sėmėsi iš gamtos, tai šiuo metu menas turi gelbėti gamtą, kad vėl galėtume iš jos semtis. Manau, kad menas labai stiprus ginklas kovojant su gamtos problemomis.

7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums yra padaręs įspūdį?

Kino filmas „Avataras“. Manu, kad tai šiuolaikinis filmas, kuris gali pakeisti jaunimo požiūrį.

8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?

Žinoma kinas, video ir visi vizualieji menai.

9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai?

Manau, kad reikėtų masiškai ir net gi priverstinai, įdiegti žaliosios energijos naudojimą. Tai būtų saulės natūrali energija, vėjo jėgainės, vandeniliniai varikliai mašinoms ir t.t.

10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą?

Stengiuosi elektronines šiukšles išvežti į jiems skirtus punktus, nenaudoti vienkartinį maišelių, puoselėju sodą prie savo namo, jei yra galimybė stengiuosi rūšiuoti šiukšles, neperku maisto pakuotėse.

INTERVIU PROTOKOLAS Nr. 2

Respondentas B

Lytis Vyras

Data 2012 – 04 - 09

Respondento amžius 21 m.

1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?

Gamtoje praleidžiu maždaug pusė savo laisvalaikio. Kadangi mėgstu važinėti dviračiu, tai pagrindinis mano laisvalaikis gamtoje – važinėjimas dviračiu.

2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?

Labai svarbus. Važinėju dviračiu, sportuoju gamtoje ir tai pagerina mano psichologinę būseną. Dviračiu važiuojant pamatai daugiau nei automobiliu.

3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? Kokios labiausiai? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.).

Taip, domina. Labiausiai domina gamtos resursų naudojimas nekenkiant gamtai.

4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?

Manau kad didžioji dalis žmogaus veiklos kenkia gamtai. Tačiau pastaruoju metu vis daugiau žmonių apie tai susimąsto ir stengiasi to išvengti.

5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote?

Taip, požiūris keičiasi, ypač tų žmonių, kurie daug laiko praleidžia patalpose ir mažai būna gamtoje.

6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?

Žinoma gali daryti įtaką. Tačiau gali būti, kad veikia ne tik teigiamai, bet ir neigiamai. Pav. gali būti koks nors filmas, kur rodomas gamtos niokojimas, tai toks kūrinys gali veikti neigiamai.

7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums yra padaręs įspūdį?

Filmas „ Vandens pasaulis“. Taip gali atsitikti dėl žmonių kaltės.

8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?

Kinas, nes tai labiausiai paveikia žiūrovą. Kine yra garsas, veiksmas, spalva, kostiumai, architektūra ir literatūra.

9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai?

Vienas iš pagrindinių, mano manymu, procesų tai atsinaujinančios energetikos plėtra, kuri šiuo metu intensyviai vykdoma. Vienas iš jų yra termobranduolinė atominė energetika. Tai alternatyva dabartinėms atominėms elektrinėms, nes jos yra visiškai neradioaktyvios. Pagrindinė medžiaga yra vanduo – vandenilis.

10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą?

Naudojuosi ekologiškais transporto priemonėmis – dviračiu. Rūšiuoju šiukšles, atiduodu perdirbimui tam tikras atliekas.

INTERVIU PROTOKOLAS Nr. 3

Respondentas C

Lytis Moteris

Data 2012 – 04 – 10

Respondento amžius 30 m.

1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?

Žiemos metu gamtoje būnu retai, o vasaros metu gamtoje būnu kasdieną.

2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?

Labai svarbus. Gamtoje aš pailsiu, atsigauunu, palengvėja savijauta, atsiranda gerų minčių, idėjų.

3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.)

Taip, mane labai domina, manau, kad tai liečia visus žmones, kurie gyvena žemėje.

4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?

Manau, kad žmogaus veikla daro milžinišką neigiamą įtaką, kuo toliau tuo labiau ta įtaka darosi galingesnė, viskas yra niokojama. Viskas dabar sukasi apie pramonę ir niekas nesusimąsto.

5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote?

Taip, keičiasi, manau keičiasi į neigiamą pusę. Kuo labiau modernėja technologijos, tuo labiau žmogus tolsta nuo jos.

6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?

Manau, gali. Įvairūs plakatai, paveikslai gali daryti poveikį dėl gamtos apsaugos, daryti įtaką žmonėms. Mano manymu, televizija turėtų daugiau rodyti filmų ir reklamų apie gamtos apsaugą.

7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums padarė įspūdį ar kitaip paveikė?

Yra užstrigęs atmintyje plakatas apie iškirstus ir sudegintus miško plotus. Tai mane labai sujaudino.

8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?

Manau, labiausiai kinas, dokumentinės laidos ir dar įvairios teminės ekspozicijos, kuriose vaizduojami kūriniai, liečiantys gamtos problemas. Manau, labiausiai vizualusis menas.

9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai?

Manau, kad reikėtų šiuolaikinėje pramonėje nenaudoti plastmasinių pakuočių, o naudoti tik ekologiškas ir perdirbamas pakuotes pav. iš kartono ir kt. Šiuo metu dar nėra stengiamasi tai daryti.

10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą?

Visada perku prekes su popierinėmis pakuotėmis, rūšiuoju atliekas, nemėtau šiukšlių.

INTERVIU PROTOKOLAS Nr. 4

Respondentas D

Lytis moteris

Data 2012 – 04 – 10

Respondento amžius 17 m.

1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?

Vasarą labai dažnai, žiemą rečiau. Kai reikia mokytis, tai į gamtą retai išeinu.

2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?

Gamtos vaidmuo man labai svarbus, savijauta pagerėja pabuvus lauke, gamtoje.

3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.)

Taip, mane domina. Labiausiai mane jaudina šiukšlių problemos, nes jos neyra, kenkia gamtai, dirvožemiui.

4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?

Žinoma, neigiamą. Dauguma gamyklų teršia gamtą, vandenį.

5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote?

Nežinau, gal būt, bet jei žmogus gamina produktą, kuris teršia gamtą, tačiau jis negali pakeisti nieko, nes jo produktas yra reikalingas.

6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?

Gal būt, jei parodo realybę, kai parodo, kad nyksta gyvūnai, augalai. Tai paveikia žmogaus sąmonę.

7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums yra padaręs įspūdį?

Teko matyti kūrinį iš šiukšlių, t.y. fotografiją, kuri man paliko įspūdį. Tai buvo menininkės idėja atkreipti žmonių dėmesį į aplinkos šiukšlinimą. Tai buvo Lietuvos fotografė Danijoje nufotografavusi savo sukurtą paveikslą iš šiukšlių, surinktų nuo undinėlės skulptūros.

8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?

Kinas, fotografija. Tai labiausiai gali paveikti žiūrovą.

9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai?

Šiukšlių perdirbimas, antrinis žaliavų panaudojimas. Manau, pagrindinis technologinis procesas būtų pačių žmonių suvokimas, kad reikia saugoti gamtą, žmonių sąmonės pasikeitimas.

10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą?

Nemėtau šiukšlių gamtoje, nevažinėju mašina, plastmasinius butelius priduodu eko taškuose,

INTERVIU PROTOKOLAS Nr. 5

Respondentas E

Lytis Moteris

Data 2012 – 04 – 10

Respondento amžius 13 m.

1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?

Nedaug, dažniausiai būnu labai užsiėmusi.

2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?

Labai. Ilgą laiką sėdint namie pradeda skaudėti galvą, pradedu negerai jaustis.

3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.)

Nelabai. Pati kartais parūšiuoju šiukšles, bet tai viskas.

4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?

Blogą, kuo toliau tuo labiau pasaulis darosi užterštas, kartais nemalonu būti gamtoje, kai visur aplinkui mėtos šiukšlės.

5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote?

Manau, yra žmonių kuriems gamta yra labai svarbi, jie ja rūpinasi, organizuoja švaros akcijas. Bet yra ir tokių žmonių, kuriems visiškai nesvarbi gamta, jie ją dar labiau teršia.

6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?

Taip, manau gali. Kuriami filmai, kuriais siekiama parodyti žmonėms, kad gamta yra labai svarbi, ją reikia saugoti, palaikyti švarą joje.

7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums yra padaręs įspūdį?

Man įspūdį padarė filmas „Žemė“. Tas filmas mane privertė susimąstyti apie tai, kad žmonės patys kalti, kad jų planeta teršiama.

8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?

Kinas, literatūra.

9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai?

Žinau, yra pagaminti automobiliai varomi elektros energija. Jie nenaudoja kuro, neteršia gamtos, bet jie yra labai brangūs.

10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą?

Kartais padedu tvarkyti užterštą aplinką, nešu perdirbti šiukšles, dažnai mašinas iškeičiame į dviračius.

INTERVIU PROTOKOLAS Nr. 6**Respondentas F****Lytis** Moteris**Data** 2012 – 04 – 16**Respondento amžius** 23 m.

- 1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?** daugiau nei 50% viso savo laisvalaikio praleidžiu gamtoje.
- 2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?** Taip labai svarbus. Būdama gamtoje tiek fiziškai tiek psichologiškai atsipalaiduju, nusiraminu.
- 3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.).** Taip. man labai rūpi tai, kas vyksta su mūsų planeta. Ypač domiuosi atliekų tvarkymu, nes Lietuvoje atliekų tvarkymas, kol kas yra problema, kurią reikia spręsti kuo greičiau.
- 4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?** Iš teisių tai priklauso nuo veiklos pobūdžio, bet, jei imant apskritai, tai daroma žala yra milžiniška ir sunkiai atstatoma, nes kol kas žmogus nesupranta, kad niokodamas gamtą, naikina savo namus.
- 5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote?** Nemanau, kad tai keičia požiūrį į gamtą. Taip, moderni technologija dabar kuriama taip, kad kažkuria dalimi saugotų gamtą, bet žmones perka ją ne dėl to, kad ji saugo gamtą, o dėl to, kad dabar yra ant „bangos“ pirkti prekes, saugančias gamtą. Žmonės labiau vaikosi madų, nei atsižvelgia į tai kokią naudą tai duos.
- 6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?** Manau, kad gali, tik reikia atrasti tinkamą meno kryptį, kaip tai pateikti.
- 7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums yra padaręs įspūdį?** Puikiai prisimenu Vilniuje iškabintus plakatus su gaisrų vaizdais (degančių pievų), o šiaip tai daugiau domiuosi nykstančiomis rūšimis, tai didžiulį įspūdį paliko dokumentinis filmas "Last lion" (paskutinis liūtas).
- 8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?** Manau, kad dailė ir kinas, nes būtent jie sugeba perteikti vaizdus taip, kad jie griebtų už širdies ir žmonės susimąstytų.

9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai? Iš tiesų, kol kas mes esame tokioje būklėje, kai viskas tik išbandoma, tačiau daugiausia dėmesio, kiek teko domėtis ir susidurti, skiriama ekologiniams restauravimams, tai siekis atkurti ir išsaugoti nykstančias rūšis, restauruoti jūras, ežerus, upes, dykumas, koralinius rifus ir t.t.

10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą? Kol kas didelių darbų gamtos apsaugai nesu padariusi, bet, kaip sakoma, pradėk nuo savęs, tai aš pradėjau taupyti vandenį, pakelti šiukšles, išmokau vaikščioti tam skirtais takais ir pan.

INTERVIU PROTOKOLAS Nr. 7**Respondentas** G**Lytis** Moteris**Data** 2012 – 05 – 01**Respondento amžius** 36 m.**1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?**

Stengiuosi praleisti kuo daugiau. Gaunasi apie 40 proc. laisvalaikio.

2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?

Labai svarbus, be gamtos neišsivaizduoju savo gyvenimo.

3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.). Taip domina, labiausiai šiukšlių problemos.**4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?**

Manau, daugiau neigimą įtaką. Didžioji žmogaus veiklos dalis daro neigiamą įtaką gamtai.

5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote? Manau, nekeičia, nes daugelis technologijų kuriamos saugoti gamtai. Tačiau yra ir priešingų ir paradoksalių išradimų.**6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?**

Manau, gali ir net teigiamą, jei į meną žiūrėsi kaip į teigiamą reiškinį, tai manau gali daryti teigiamą įtaką.

7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums yra padaręs įspūdį? Skulptūra iš televizorių Europos parke arba siena iš plastikinių pakuočių. Kadangi mane labiausiai jaudina šiukšlių problema, tai man tokie kūriniai palieka didžiausią įspūdį.**8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?** Visi vizualieji menai, reklama. Manau, labiausiai reklama, nes ją nori nenori pamatai, jei jos yra daug.**9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai?** Pav. atsinaujinančių energijos šaltinių gamyba, ekonomai, saulės baterijos, kurių energiją ne tik vartoji, bet kartu ir gamini, saulės kolektoriai

10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą? Rūšiuoju šiukšles, neišmetu galvaninių elementų, buitinės technikos, nešiukšlinu gamtos, naudoju energiją taupančius prietaisus, taupau popierių.

INTERVIU PROTOKOLAS Nr. 8

Respondentas H

Lytis Moteris

Data 2012 – 05 – 02

Respondento amžius 19 m.

1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?

Didžiąją dalį savo laisvalaikio skiriu buvimui gamtoje.

2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?

Gamta mano dvasinei ir fizinei būsenai yra labai svarbi. Iš ten pasisemiu kūrybinių idėjų.

3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.). Man tai rūpi, stengiuosi dalyvauti veikloje, kuri skatina saugoti gamtą, neteršti jos.

4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?

Didelę ir dažnai neigiamą įtaką. Gamta yra naikinama: šiukšlinama, kertami medžiai, deginama žolė.

5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote?

Keičiasi. Žmonėms vis mažiau ima rūpėti gamta.

6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?

Žinoma.

7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums yra padaręs įspūdį?

Reklama arba filmas. Tai padaro didesnį efektą, vaizdas atmintyje išlieka daug ilgiau.

8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas?

Manau, kad kinas. Daro didesnį efektą, geriau perteikiama idėja. Garso ir vaizdo efektai labiau paveikia.

9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai?

Mašinos, varomos elektra, saulės energija. Statomos vėjo jėgainės, saulės kolektoriai diegiami pietuose esančiose valstybėse. Oro filtrai. Šiukšlės yra rūšiuojamos.

10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą?

Dalyvauju rengiamose talkose. Rūšiuoju popierių. Važinėju dviračiu.

INTERVIU PROTOKOLAS Nr. 9

Respondentas I

Lytis Moteris

Data 2012 – 05 – 03

Respondento amžius 19 m.

1. Kiek savo laisvalaikio praleidžiate gamtoje?

Labai įvairiai, būna visa diena gamtoje, būna ir visai neišeinu i lauką. Maždaug 60x 40

2. Ar svarbus gamtos vaidmuo Jūsų fizinei ir psichologinei būsenai?

Labai svarbus, nes gamtoje galiu pailsėti, atsiriboti nuo pasaulio.

3. Ar Jus domina gamtos apsaugos problemos? (pav. ekologinės, šiukšlės, klimato atšilimas ir t.t.). Labai domina. Labiausiai tai šiukšlių, nes nuo jų viskas ir prasideda.

4. Kaip manote, kokią įtaką žmogaus veikla daro gamtai?

Žinoma, neigiama. Nes visos problemos prasidėjo nuo žmogaus veiklos.

5. Ar šiuo metu sparčiai modernėjant technologijoms keičiasi žmonių požiūris į gamtą. Ką apie tai manote? Manau, kad keičiasi, nes tos technologijos žmonėms yra svarbesnės nei gamta ir jos pradeda tą gamtą naikinti, nepastebint pačiam žmogui.

6. Kaip manote, ar menas gali daryti įtaką žmogaus požiūriui į gamtą?

Žinoma. Manau, galima, nes žmonėms reikia rodyti, kas padėtų jiems susivokti. Tai daryti yra kiekvieno pareiga.

7. Koks meno kūrinys apie gamtos problemas (pav. Kino filmas, nuotraukos, video menas, reklama) Jums yra padaręs įspūdį?

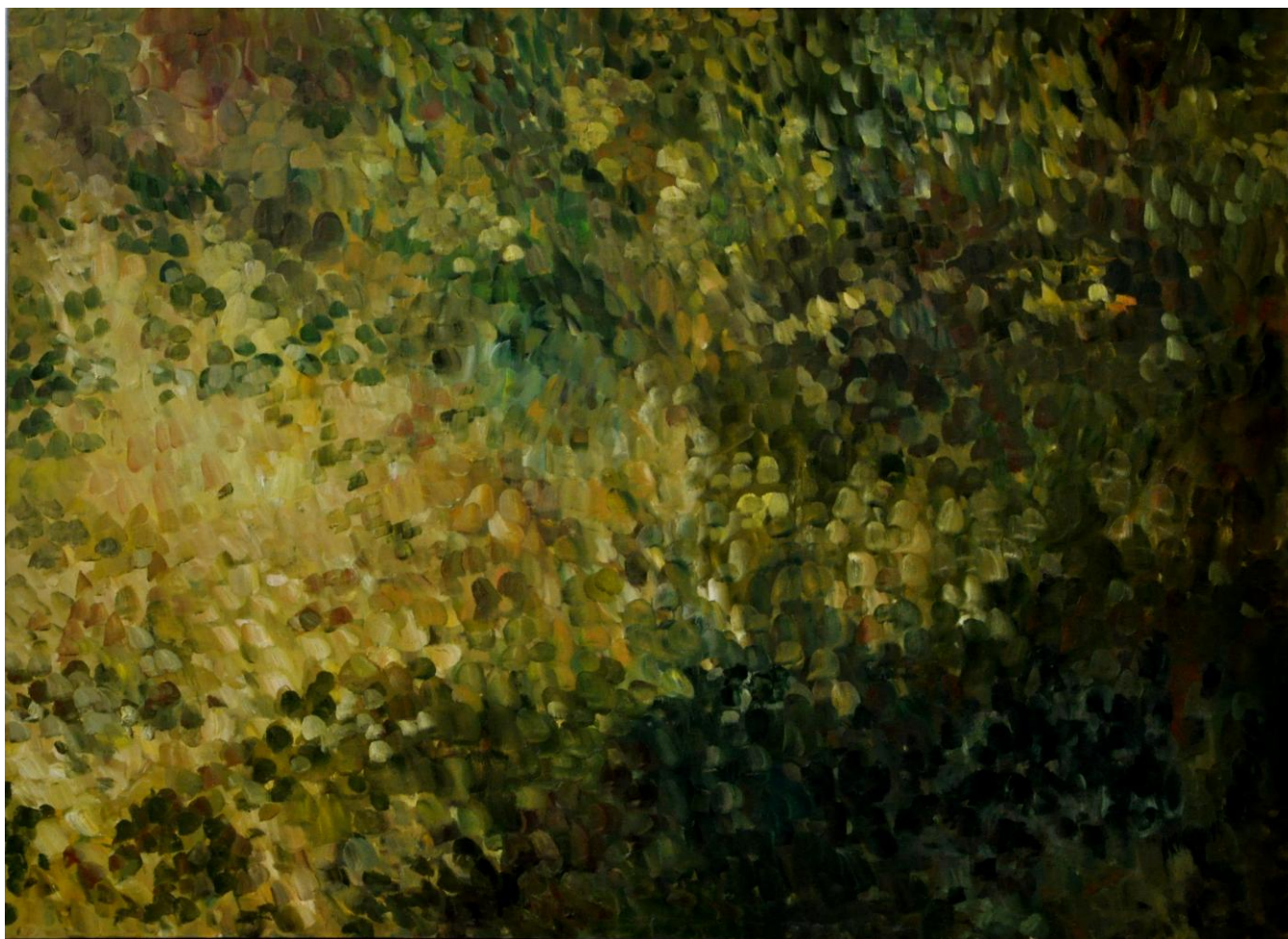
8. Kokios, Jūsų manymu, meno šakos gali daryti didžiausią įtaką atkreipiant žmonių dėmesį į gamtos problemas? Visos vizualiojo meno šakos.

9. Ar žinote kokių technologinių procesų, kurie šiuo metu yra atsakingi už gamtos išsaugojimą ateičiai. Jei ne, kokie Jūsų manymu galētu būti tokie procesai? Tai yra saulės energijos naudojimas, vėjo jėgainės ir t.t. Labiausiai žavi, kai šiukšles naudoja išgauti energijai.

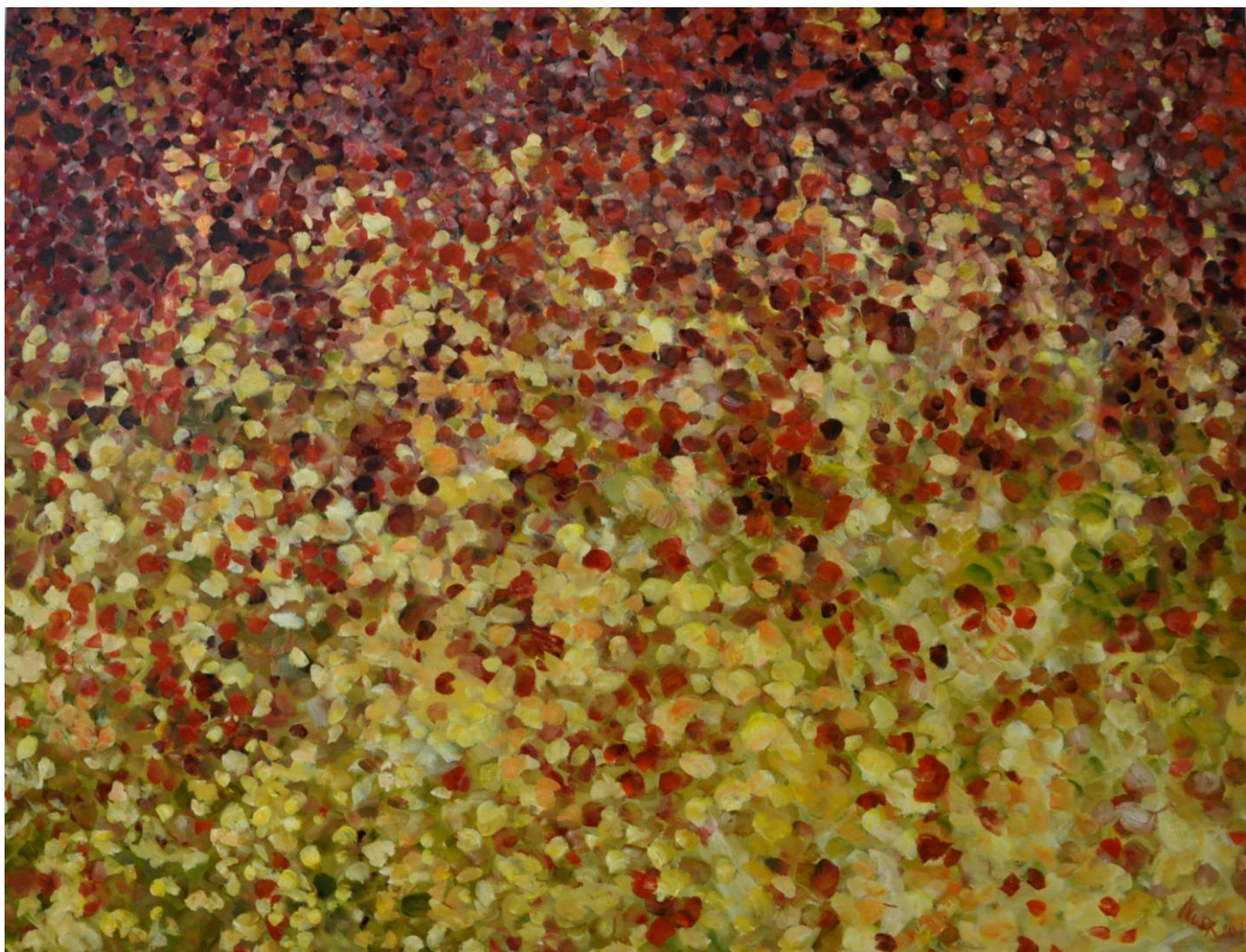
10. Koks Jūsų asmeninis indėlis į gamtos apsaugą? Rūšiuoju šiukšles, nešiukšlinu. Dalyvauju savanoriškoje veikloje saugant gamtą.



„Beržo viršūnē“ 140x165, aliejus, drobē, 2013



„Pieva“, 140 x165, aliejus, drobē, 2013



„Rudens akimirka“, 140 x165, aliejus, drobė, 2013



„Klevas ant kalvos Vilniuje“, 140 x165, aliejus, drobė, 2013



„Viržiai“, 140 x165, aliejus, drobė, 2013



„Pirmasis šaltis“ , 140 x165, aliejus, drobė, 2013



„Šlamesys“ 140 x180, aliejus, drobė, 2013



„Žiemos pradžia“ 140 x180, aliejus, drobė, 2013